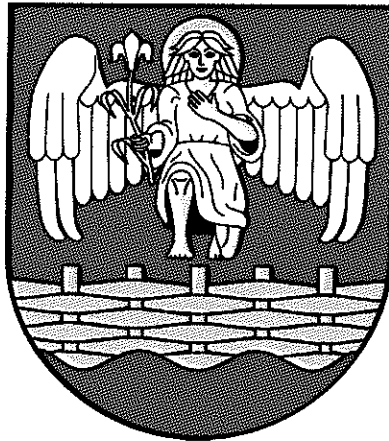

Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/224/2017
Rady Gminy Gać
z dnia 23 listopada 2017 r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Gminy Gać
na lata 2018-2021

PRZEWODNICZĄCY
R A D Y G M I N Y
Lesław Stanko

Spis treści

1. Wstęp	
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami	
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).....	
5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	
5.2.1. Zarys historii obszaru gminy	
5.2.2. Krajobraz kulturowy	
5.2.3. Zabytki nieruchome.....	
5.2.4. Zabytki ruchome.....	
5.2.5. Zabytki archeologiczne.....	
5.2.6. Dziedzictwo niematerialne	
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.	
7. Założenia programowe.....	
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami	
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki nad zabytkami	
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	
9. Zasady realizacji programu opieki nad zabytkami	
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.....	
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków	
12. Aneksy.....	
Aneks nr 12.1.	
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków	
Aneks nr 12.2.	
Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków	
Aneks nr 12.3. Gminna Ewidencja Zabytków	
Aneks nr 12.4. Budynki nieistniejące a ujęte w publikacji „ Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo przemyskie”	
Aneks nr 12.5. Rejestr stanowisk archeologicznych.....	
Aneks nr 12.6. Wykaz Cmentarzy.....	

1. Wstęp

Gmina Gać położona jest na Pogórzu Rzeszowskim nad rzeką Markówką na południowo-zachód od Przeworska. Graniczy z gminami Kańczuga, Przeworsk oraz gminą Markowa w powiecie łańcuckim.

Obszar gminy Gać położony jest w Kotlinie Sandomierskiej w środkowej części Pogórza Rzeszowskiego. Jest to obszar przeważnie lekko pagórkowaty wyniesiony od 210 do 240 m n.p.m., porożcinany dolinami dopływów Mlecзки, Markowki i Nowosiółki. Wysokości względne dochodzą 30 m, nachylenia są zmienne i nie przekraczają 20%. Najniżej położony teren znajduje się we wsi Mikulice w dorzeczu rzeki Markówka (195m n.p.m.) najwyżej zaś położony teren znajduje się we wsi Gać w południowo-zachodniej części gminy (251m n.p.m).

Siedzibą Gminy jest miejscowość Gać, która położona jest w mało urozmaiconej, falistej rzeźbie Wysoczyzn przykarpackich o charakterze erozyjno-denudacyjnym, pociętej wyraźnymi dolinami. Pod względem budowy geologicznej warstwę spodnią tworzą iły mioceńskie, fragmentarycznie przykryte osadami rzecznyymi pochodzącymi ze starego czwartorzędu oraz osadami glacialnymi.

Region ten charakteryzuje się dużą amplitudą temperatur, średnia temperatura w najcieplejszym miesiącu lipcu wynosi +19°C, zaś w najchłodniejszym styczniu -4°C. Okres wegetacyjny trwa średnio 215 dni. a suma opadów mieści się w granicach 550-700 mm.

Reasumując można stwierdzić, że warunki klimatyczne występujące w gminie Gać są sprzyjające dla rozwoju produkcji rolniczej, zarówno roślinnej jak i zwierzęcej.

W skład gminy wchodzi 6 miejscowości wiejskich, które stanowią administracyjnie 6 sołectw, są to: Białoboki, Dębów, Gać, Mikulice, Ostrów, Wolica

Przedmiotem opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Gać na lata 2013 -2017 jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy, natomiast celem określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz opieki nad zabytkami.

Przyjęty przez Radę Gminy w formie uchwały gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. Powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Gminny program opieki nad zabytkami jest opracowywany na 4 lata.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek sporządzania gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2014.1446 t.j. z dnia 2014.10.24). Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, celem opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami jest w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminując sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami

Zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 85 Konstytucji RP). Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2014.1446 t.j. z dnia 2014.10.24), która określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad zabytkami, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków oraz opieki nad zabytkami, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, **zabytkiem** jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Ochrona zabytków w myśl zapisów art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami polega, w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowania i utrzymanie;
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3. udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6. uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu w zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności na zapewnieniu warunków:

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytku oraz jego znaczenie dla historii i kultury.

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji

o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego (art.18).

W studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

1. zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
2. innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
3. parków kulturowych.

W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

1. zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
2. innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie zagospodarowania przestrzennego. W studium i planie, o których mowa powyżej, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmującej obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się w tym obszarze zabytków (art.19).

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
  - a) krajobrazami kulturowymi,
  - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - c) dziełami architektury i budownictwa.
  - d) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

- 2) zabytki archeologiczne będące w szczególności:
  - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego historycznego osadnictwa.
  - b) cmentarzyskami;
  - c) kurhanami.
  - d) Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formami ochrony zabytków są:

- a) wpis do rejestru zabytków,
- b) uznanie za pomnik historii,
- c) utworzenie parku kulturowego,
- d) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania (art. 7).

Do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

Zgodnie z art. 22 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
3. inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 87 z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa obowiązek samorządu gminnego dotyczący sporządzania i uchwalania gminnego programu opieki nad zabytkami:

1. program winien być opracowany na okres 4 lat,
2. program przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
3. program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
4. z realizacji programu wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się na Radzie Gminy,
5. sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Do zadań własnych gminy zgodnie z art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2016.446 t.j. z dnia 2016.04.04) należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym w szczególności w zakresie kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W celu skutecznej opieki nad zabytkami istotne jest ponadto uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących opieki nad zabytkami, które znajdują się w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2017.1073 t.j. z dnia 2017.06.02)
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U.2016.290 t.j. z dnia 2016.03.08),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2017.519 t.j. z dnia 2017.03.13),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2016.2134 t.j. z dnia 2016.12.23)
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2016.2147 t.j. z dnia 2016.12.23)
- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizacji i prowadzeniu działalności kulturalnej

(Dz.U.2017.862 t.j. z dnia 2017.04.28)

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U.2016.1817 t.j. z dnia 2016.11.08).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U.2017.972 t.j. z dnia 2017.05.18),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U.2012.642 t.j. z dnia 2012.06.11).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U.2016.1506 t.j. z dnia 2016.09.19).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Konstytucyjnym obowiązkiem Państwa (art. 5 i 6 Konstytucji RP) jest ochrona dziedzictwa kulturowego. Zabytki i ich wartości niematerialne są dobrem wspólnym, a dbałość o nie zakłada art. 82 Konstytucji. Zadaniem głównym polityki Państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest tworzenie mechanizmów, które dostosowałyby tę strefę do warunków gospodarki rynkowej. Działania dotyczą sfery legislacyjnej, zmian organizacyjnych obejmujących konieczne rozszerzenie zakresu działań instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego w Polsce oraz zmian w strategii i organizacji ochrony dóbr kultury. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określi cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Gać na lata 2018-2022 a Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Ogólne wytyczne do konstruowania gminnych programów opieki nad zabytkami zawiera przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020), będąca rządowym dokumentem tworzącym ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów Polsce. Instrumentami realizacji założonych celów częściowych w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury są dokumenty wdrożeniowe:

1. Narodowy Program Kultury Wspierania Debiutów i Szkół Artystycznych
2. Narodowy Program Kultury Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego
3. Narodowy Program Kultury Rozwoju Instytucji Artystycznych
4. Narodowy Program Kultury Znaki Czasu
5. Narodowy Program Kultury Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020

Strategia wyznacza kierunki polityki regionalnej dla różnych poziomów administracji samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Jako dziedziny działań strategicznych, priorytety tematyczne, kierunki działań, pkt 2 Kapitał ludzki i społeczny, ppkt. 2.2 Kultura i dziedzictwo kulturowe

CEL: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

2.2.1 Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej

2.2.2 Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych

2.2.3 Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014 – 2020

Celem działania *Rewitalizacji obszarów zdegradowanych* jest przywrócenie funkcji gospodarczo-społecznych strukturom wymagającym rewitalizacji. Działanie koncentrować się będzie przede wszystkim na: rewitalizacji miast i terenów zurbanizowanych (infrastruktury mieszkaniowej i lokalowej, podstawowej infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury wodnościekowej, gazowej, elektrycznej; poprawa funkcjonalności dróg oraz infrastruktury dla pieszych, prowadzenie prac renowacyjnych i wzrost estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznej, zagospodarowanie pustych przestrzeni, rozwijanie infrastruktury turystycznej i kulturalnej, w tym adaptacja budynków zabytkowych i historycznych z przeznaczeniem na działalność gospodarczą i publiczną; zakładania lub poprawa systemów oświetlenia i monitoringu; zagospodarowanie terenów śródmiejskich, ciągów wzdłuż tras komunikacyjnych, uzbrojenie terenów związanych z doprowadzaniem podstawowej infrastruktury liniowej oraz dróg wewnętrznych, tworzenie parków i ogrodów oraz odnowa istniejących terenów zielonych), zachowaniu, ochronie, rewitalizacji oraz zabezpieczeniu przed zagrożeniami obiektów dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności parków narodowych.

Plan zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego

Plan został opracowany w 2002 r.. Wśród silnych zasobów województwa wymienia się duże zasoby obszarów o cennych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych większości podlegającej ochronie prawnej. W efekcie takiej diagnozy kwestie związane ze środowiskiem kulturowym zajęły istotne miejsce w planie m.in. poprzez ustalenie strefy ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego. Strefy te mogły mieć różnorodne formy, wśród których wymieniono: staromiejskie zespoły urbanistyczne wraz z zabytkową zabudową, zespoły zamkowe, pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe, zespoły i obiekty sakralne, zespoły i obiekty świeckie, wpis do rejestru zabytków, tworzenie stref ochrony konserwatorskiej, opracowanie planów rewaloryzacji i planów rewitalizacji, programów ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego, studiów programowo-przestrzennych, powoływanie parków kulturowych, rezerwatów kulturowych i pomników historii, a na końcu sprawowanie szczególnej ochrony względem obiektów wpisanych lub planowanych do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO.

Jak podkreślono w *Planie*, jednym z najpilniejszych działań wymagających podjęcia w celu zapewnienia ochrony najcenniejszych zasobów krajobrazowych województwa jest sporządzenie planów miejscowych, które w chwili obecnej są jedynym i istotnym instrumentem w ochronie i kształtowaniu ładu przestrzennego, a tym samym ochronie i walorów krajobrazowych.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2014-2017

Wojewódzki Program Opieki nad zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2014-2017 został przyjęty Uchwałą NR XLII/846/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 stycznia 2014 r. W Programie wyznaczono następujące priorytety i kierunki działania dla obszaru całego województwa:

Priorytet I: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunek działań 1: Rewaloryzacja i rewitalizacja układów urbanistycznych i ochrona układów ruralistycznych,

Kierunek działań 2: Zachowanie tożsamości regionalnej i lokalnej oraz historycznej wielokulturowości regionu,

Kierunek działań 3: Tworzenie parków kulturowych jako forma ochrony krajobrazu kulturowego,

Priorytet II: Ochrona i zarządzanie dziedzictwem kulturowym jako czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego województwa

Kierunek działań 1: Ochrona obiektów zabytkowych o szczególnej wartości, wpisanych oraz predysponowanych do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO oraz Listę Pomników Historii,

Kierunek działań 2: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,

Kierunek działań 3: Wzmocnienie poziomu ochrony zabytków przemysłu, techniki i sztuki inżynierskiej

Kierunek działań 4: Opieka nad zabytkami ruchomymi

Kierunek działań 5: Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,

Priorytet III: ***Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego oraz promocja i edukacja służące budowaniu tożsamości***

Kierunek działań 1: Rozpoznanie i dokumentowanie zasobu zabytków oraz przetwarzanie informacji o zabytkach,

Kierunek działań 2: Działania szkoleniowe oraz edukacja i promocja wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu,

Kierunek działań 3: Tematyczne szlaki turystyczne

Program Rozwoju Kultury w województwie podkarpackim na lata 2010-2020

Program został opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego. Wyznaczając cele strategiczne rozwoju kultury w województwie podkarpackim na lata 2010-2020, wzięto pod uwagę siedem zasadniczych elementów, które z jednej strony są podyktowane przeobrażeniami kultury w wymiarze globalnym, z drugiej zaś uwzględniają uwarunkowania regionalne. Są to:

1. Cel strategiczny I. Ochrona dziedzictwa kulturowego
2. Cel strategiczny II. Edukacja kulturalna
3. Cel strategiczny III Wsparcie dla społecznego ruchu kulturalnego
4. Cel strategiczny IV. Nowoczesne technologie w kulturze
5. Cel strategiczny V. Dostosowywanie infrastruktury kulturalnej do obowiązujących standardów i trendów światowych
6. Cel strategiczny VI. Promocja województwa poprzez kulturę w kraju i poza jego granicami
7. Cel strategiczny VII. Zwiększenie uczestnictwa w kulturze poprzez zinstytucjonalizowane formy aktywizacji różnych środowisk

Wyznaczone niniejszym programem cele strategiczne podejmują swoją zawartością merytoryczną problematykę koniecznych przemian w dziedzinie kultury, umiejscawiając je jednocześnie w charakterystycznych dla województwa podkarpackiego uwarunkowaniach. Wychodząc naprzeciw projektowanej reformie prawa kultury i zasad jej finansowania, odnoszą się do najbardziej pożądanых przemian w skali mikro i jako takie mogą stanowić drogowskaz dla wszystkich podmiotów zajmujących się dziedziną kulturalnej aktywności. Mając na uwadze fakt, że przewidywane przeobrażenia sfery kultury będą procesem długotrwałym, przyjęto, że okres dziesięciu lat obowiązywania niniejszego dokumentu programowego jest wystarczający do realizacji założonych w nim celów, które przeprowadzą podkarpacką kulturę przez okres przejściowy i umożliwią jej dostosowanie do obowiązujących trendów po wprowadzonych zmianach, a tym samym

osiągnięcie poziomu oczekiwanego i wymaganego w realiach XXI w.

Strategia Rozwoju Powiatu Przeworskiego na lata 2014-2020

W obszarze strategicznym Kultura i Dziedzictwo Kulturowe wyznaczono następujący priorytet i cele działania dla obszaru całego powiatu:

Priorytet: 3. Wykorzystanie i wzmocnienie potencjału turystycznego

Cel strategiczny 3.2 Ochrona i rewaloryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego

Planuje się inwestycje polegające na rewaloryzacji pałaców, dworów oraz innych obiektów zabytkowych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią jeden z ważniejszych potencjałów powiatu generujących ruch turystyczny. Rewaloryzacja obiektów zabytkowych jest niezbędna nie tylko ze względu na ich wartość historyczną, ale także ze względu na znaczenie tych obiektów dla oferty turystycznej powiatu.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gać.

Ochrona walorów przyrodniczych

Wyróżnia się kilka klas naturalności krajobrazu biorąc pod uwagę udział człowieka w jego kształtowanie:

- Krajobraz pierwotny – nie użytkowany i niezmieniony
- Krajobraz naturalny – użytkowany i nieznacznie zmieniony
- Krajobraz kulturowy – ukształtowany przez człowieka, lecz w sposób nieniszczący przyrody
- Krajobraz zdewastowany – zmieniony całkowicie przez człowieka na jego niekorzyść

Ochrona wartości kulturowych

Ochrona zabytków oznacza zachowanie i właściwe wykorzystanie oraz konserwację, rewaloryzację, renowację wszelkich dóbr kultury materialnej występującej zarówno zespołowo jak i w postaci pojedynczych obiektów. Ochrona wartości kulturowych w Polsce wyrażona jest systemem zorganizowanych przepisów prawa zawartych w Ustawie z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury.

Po wielowiekowej historii gminy Gać na terenie gminy pozostało niewiele, a z punktu widzenia planowania przestrzennego pozostała jedynie:

- Historyczna sieć osadnicza wraz z wytworzoną komunikacją,
- Układy urbanistyczne wsi wraz z historyczną zabudową,
- Zespoły sakralne (Gać) i dworsko-parkowe (Mikulice),
- Zespół Uniwersytetu Ludowego (Gać)

Szczegółowy wypis z rejestru obiektów zabytkowych zarejestrowanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków podano w dołączonym wypisie. Ponadto dołączono decyzje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wraz z mapkami dla obiektów szczególnie chronionych. Na terenie gminy znajdują się jeszcze cmentarze w Gaci i Ostrowie podlegające ochronie Wojewódzkiego Konserwatora oraz cmentarzysko w Gaci zarejestrowane pod nr A-711/573 z 1970 r. (cmentarzysko archeologiczne).

Podstawę ochrony środowiska kulturowego w studium stanowią strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa „A”

Strefa „A”, tj. ścisłej ochrony konserwatorskiej (obowiązek zachowania i rewaloryzacji obiektów). Zmiany wymagają zatwierdzenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Strefa obejmuje obiekty, dla których zostały wydane decyzje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa „B”

Dotyczy ochrony zachowania elementów ukształtowania przestrzennego. W zakres tej strefy wchodzi zabudowa zagrodowa mieszkaniowa i gospodarcza wykazana w spisie zabytków zarejestrowanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla Gminy Gać. Charakter nowej zabudowy dla wsi posiadających od kilku do kilkunastu obiektów mieszkalnych i gospodarczych zabytkowych musi być w bezpośrednim ich sąsiedztwie co do wysokości budynków i charakteru dachu. Likwidacja budynków wymaga opracowania dokumentacji fotograficznej budynku i otoczenia.

Strefa „K”

Dotyczy ochrony krajobrazu. W skład tej strefy wchodzi wszystkie zabytkowe cmentarze oraz parki przydworskie.

Strefa „E”

Ochrony ekspozycji dotyczy określonych miejsc widokowych na obiekty zabytkowe lub tereny krajobrazowe. Na tych terenach nie wolno realizować obiektów przesłaniających widok na obiekt zabytkowy bez zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Strefa dotyczy terenów wokół stref „A” i „K”.

Strefa „W”

Dotyczy ochrony archeologicznej, tj. wszystkich stanowisk archeologicznych na których jakakolwiek realizacja wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dla stanowisk wymienionych niżej w przypadku zagospodarowania przestrzennego obowiązuje wymóg objęcia ich ochroną konserwatorską w planie miejscowym.

OBSZAR 1

Stanowiska: St. 8/AZP 103-80/10, St. 1/ AZP 103-80/14, St. 15/AZP 103-80/51, St. 16/AZP 103-80/52, St. 17/AZP 103-80/53, St. 18/AZP 103-80/54, St. 19/AZP 103-80/55, St. 20/AZP 103-80/56, St. 21/AZP 103-80/57, St. 24/AZP 103-80/60

OBSZAR 2

Stanowiska: St. 9/AZP 104-80/141, St. 7/AZP 104-80/28, St. 4/AZP 104-80/7, St. 6/AZP 104-80/21, St. 5/AZP 104-80/20, St. 38/AZP 104-80/19, St. 1/AZP 104-80/18, St. 31/AZP 104-80/17, St. 37/AZP 104-80/16, St. 36/AZP 104-80/15, St. 35/AZP 104-80/14, St. 27/AZP 103-80/63, St. 29/AZP 103-80/65, St. 30/AZP 103-80/66, St. 31/AZP 103-80/67.

Wyżej wymienione stanowiska archeologiczne są wymienione w dokumencie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gać. Szczegółowy wykaz stanowisk archeologicznych znajduje się w aneksie nr 12.5.

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Białoboki – według legendy nazwa wsi ma pochodzić od nazwy potoku „Biały Potok”, który w języku niemieckim zwany był „Bach”. Z czasem to słowo uległo przekształcaniu na „boki”.

1424 r. - pierwsza pisemna informacja o Białobokach (Byelaboki), które znajdowały się w „districtus” Przeworsk.

1515 r. we wsi osiadłych 6 łanów. Dominowały gospodarstwa zagrodnicze. XVI- XVIII w. - wieś w posiadaniu możnego rodu Korniaktów, którzy zbudowali tutaj zamek i mieli siedzibę rodową. W skład klucza białobockiego wchodziły wsie: Białoboki, Albigowa, Ostrów, Rogózno, Mikulice, Wolica, Tarnawka, Wysoka, Handzlówka, część Dębowa.

1713 r. - We wsi było 12 gospodarstw zagrodniczych. Wieś dawała 12 dragonów na usługę dworską.

1624 r. - najazd Tatarów. Zamek w Białobokach zniszczony przez najeźdźców. Do dziś widoczne są zwaliska ziemne, resztki piwnic – pozostałości po tej budowli. Na polach między Białobokami a Dębowem miał zostać pochowany dowódca jednego z oddziałów tatarskich, który poległ w Nowosielcach. Do dziś to charakterystyczne miejsce nosi nazwę „Tatar”.

1739 r. - po wymarciu rodu Korniaktów wieś znalazła się w posiadaniu Marianny Bratkowskiej, właścicielki Markowej, Mikulic, Ostrowa i Wolicy.

XIX w.- wieś znajdowała się w posiadaniu ordynacji Lubomirskich z Przeworska

1887 r. - założenie pierwszej szkoły w Białobokach (nauka w domu prywatny). **1889 r.** - oddano budynek szkolny.

W latach **1935-1952** wieś w gminie Markowa

Warto zapoznać się z ciekawymi historiami, czy legendami związanymi z tą miejscowością. Jedna

z nich dotyczy **zamku białobockiego**, który był własnością Korniaktów. Konstanty Korniakt prowadził wojny podjazdowe z właścicielem Łańcuta Stanisławem Stadnickim zwanym „Diabłem Łańcuckim”.

Dębów

Wieś położona na południowy zachód od Przeworska na Wysoczyźnie Kańczudzkiej, która jest częścią Kotliny Sandomierskiej. Przez wieś przebiegają drogi powiatowe: Przeworsk – Markowa, Dębów- Nowosielce, Dębów – Wojciechówka.

Otoczające Dębów wzgórza to moreny czołowe (pozostałości po lodowcu), które wznoszą się na wysokość ponad 239 m n.p.m. Przez wieś przepływa potok Nowosiółka (dopływ Mlecзки), w dolinie którego znajdują się zabudowania wsi (200-207 m n.p.m).

Gać

Gać - nazwa wsi oznacza z języka staropolskiego tamę, groblę. Wiąże się ona z nazwą sąsiedniego Ostrowa (wyspa) i wskazuje na wilgoć terenu. W 1375 r. wymieniana jako Hawryłowa Gać (Hawryło – imię ruskie), później Gabrielowi Gać' (1424 r.). Następnie zniemczona na „Gacz Niemiecki”

1375 r. - Pierwsza informacja o wsi w przywileju wydanym na rzecz wsi Mikulice.

1447 r. - Wieś w dobrach klucza kańczudzkiego należącego do bogatego rodu Pileckich. Do dóbr Pileckich wieś należała do 1530 r.

1530 r. - dobra kańczudzkie, w tym Gać przeszły w posiadanie Stanisława Odrowąża. Kolejne koligacje rodzinne sprawiają, że kolejnymi właścicielami są: Jan Krzysztof Tarnowski, Jan Kostka, Aleksander Ostrogski, Stanisław Lubomirski, W rękach Lubomirskich Gać była do początków XVIII w.

1624 r. - wieś ucierpiała w czasie najazdu tatarskiego pod wodzą Kantymira. Ludność została wzięta w niewolę tatarską (jasyr), kościół i zabudowania wsi spalane.

1628 r. - we wsi gospodarstwa kmiecie zajmowały obszar 27 łanów, a 1651 r. 24 łany.

1720 r. - klucz kańczudzki wraz z Gacią w rękach Sanguszków.

1793 r. - Anna Sanguszko sprzedała klucz kańczudzki Karolowi Szydłowskiemu. Szydłowscy zaczęli sprzedawać pojedyncze wsie, doprowadzając do rozpadu potężnych dóbr.

1798 r. - Gać została sprzedana Łastowieckiemu, następnie była w rękach Terleckich, by ostatecznie znaleźć się w kompleksie dóbr Lubomirskich z Przeworska.

Koniec XIX w. rozwój na terenie wsi ruchu ludowego. Gać zaliczała się pod tym względem do jednej z najaktywniejszych wsi pod przeworskich.

Przełom XIX/XX w. - rozwój ruchu kulturalnego i patriotycznego we wsi – Powstanie Kółka Rolniczego, zorganizowanie Drużyny Bartoszewej, teatr włościański.

1909 r. (publikacja) – odkrycie cmentarzyska ciałopalnego (ponad 180 grobów) przez prof. Karola Hadaczka. Odkrycie to dało nazwę kulturze archeologicznej – Kultura Przeworska, która w okresie wpływów rzymskich zajmowała większą część ziem polskich (ponowne badania archeologiczne 2008-2011 r.)

1933 r. uroczyste otwarcie uniwersytetu orkanowego (kierownikiem uniwersytetu był Ignacy Solarz, zamordowany przez Niemców w czasie II wojny światowej)

1943 r. rozstrzelanie przez Niemców na placu szkolnym działaczy ruchu ludowego.

1939 – 1944 – aktywny udział mieszkańców wsi w walce z okupantem.

Mikulice

Nazwa **Mikulice** pochodzi prawdopodobnie od zruszczonego imienia „Mikuły”. Końcówka „-ice” wskazuje na nazwę wczesnośredniowieczną, patroniczną, co świadczy o bardzo długiej historii tej miejscowości.

1375 r. - pierwsza informacja o tej miejscowości (Myculicze). Otton z Pilczy nadał wieś wraz dwoma łanami Wierzbięcie (przez 1375 r. wieś w dobrach Piłeckich).

1407 r. - informacja o istnieniu murowanego dworu i parku ze stawem.

1447 r. - Mikulice w kluczu kańczudzkim

XVII w. - właścicielami wsi są Korniaktowie z Białobok. Następnie właścicielami wsi są Potoccy, Bratkowscy, Wolscy. Wieś należała do parafii w Ostrowie.

XIX/XX w. właścicielami dóbr ziemskich w Mikulicach byli Stojałowcy, Turnauowie.

W nocy z 12 na 13 listopada 1993 r. - uległ zniszczeniu murowany dwór

Ostrów

Ostrów – nazwa wsi oznacza wyspę. W średniowieczy był to obszar bardzo wilgotny. Wieś powstała wokół takich miejsc „na wyspie”. Także nazwa sąsiedniej miejscowości – Gaci związana jest z warunkami naturalnymi jakie tutaj przed setkami lat panowały.

1375 r. - pierwsza pisemna informacja o Ostrowie. Wieś wymieniana jest w dokumencie dotyczącym Mikulic.

1447 r.- Ostrów w kluczu kańczudzkim

1583 r. - wieś należała do rodu jarosławskich.

1601 r. parafię w Ostrowie ufundował Konstanty Korniakt – właściciel Białobok. W 1627 r.

wybudowano kościół

1628 r. i 1651 r. - gospodarstwa kmiecie w Ostrowie i sąsiedniej Wolicy zajmowały obszar 8 łąnów.

XIX/XX w. - rozparcelowanie miejscowego folwarku.

1940 r. - oddanie nowego kościoła.

Wolica

Wolice nie posiada własnej historii, jej dzieje związane były z Ostrowem. Dopiero od 1926 roku stała się samodzielną. Nazwa powstała od wąwozu w wysokich wałach, w których Tatarzy w 1624 r. urządzili magazyn z bronią zwany zwolicą. W 1880 r. największa posiadłość we wsi należała do Józefa Stojałowskiego.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Na terenie gminy Gać występuje tylko krajobraz kulturowy. W ramach tego krajobrazu znajduje się cała gmina zarówno w zakresie istniejącej zabudowy jak i terenów rolnych. Na terenie gminy nie występują żadne parki krajobrazowe ani tereny chronionego krajobrazu. Pozostał jedynie park przydworski w miejscowości Mikulice, stanowiący obecnie mienie komunalne.

Obszar gminy Gać położony jest w Kotlinie Sandomierskiej w środkowej części Pogórza Rzeszowskiego. Jest to obszar przeważnie lekko pagórkowaty wyniesiony od 210 do 240 m n.p.m., porożcinany dolinami dopływów Mlecзки, Markówki i Nowosiółki. Wysokości względne dochodzą do 30 m, nachylenia są zmienne i nie przekraczają 20%. Gmina Gać położona jest w środkowej części województwa podkarpackiego. Zgodnie z przyjętym w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego systemem obszarów funkcjonalnych Gmina Gać leży w paśmie silnie zurbanizowanym i przeznaczonym do dalszego rozwoju, związanym z układem komunikacyjnym wschód – zachód. Najbliższym ośrodkiem o znaczeniu regionalnym jest Rzeszów, o znaczeniu ponadregionalnym – Przeworsk i o znaczeniu ponadlokalnym – Kańczuga. Bliskość tych trzech ośrodków o różnej hierarchii daje gminie wystarczające warunki do rozwoju innych funkcji poza rolniczą, tj. w handlu hurtowym i składowaniu. Gmina Gać administracyjnie podzielona jest na 6

miejsowości: Białoboki, Dębów, Gać, Mikulice, Ostrów i Wolice.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Zgodnie z *ustawą sz dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytki nieruchome* stanowią w szczególności:

1. krajobrazy kulturowe;
2. układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane;
3. dzieła architektury i budownictwa;
4. dzieła budownictwa obronnego;
5. obiekty techniki, w szczególności kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe,
6. cmentarze
7. parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni;
8. miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Wykaz zabytków nieruchomych znajduje się w załączniku nr : Zabytki nieruchome z terenu gminy Gać nie wpisane do rejestru zabytków.

5.2.4. Zabytki ruchome

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytki ruchome stanowią w szczególności:

1. dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
2. kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
3. numizmaty oraz pamiątki historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery;

4. wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, które dokumentują poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;
5. materiały biblioteczne, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach;
6. instrumenty muzyczne;
7. wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne;
8. przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Zgodnie z *ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i ochronie nad zabytkami zabytki archeologiczne* to w szczególności:

1. pozostałości terenowe przeddziejowe i historycznego osadnictwa;
2. cmentarz;
3. kurhany;
4. relikty działalności gospodarczej, Religijnej i artystycznej.

W miejscowości Gać znajduje się cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich wpisane do rejestru zabytków województwa podkarpackiego pod nr A-711/537 w dniu 02.12.1970 r.

Na początku XX wieku pewną część wsi stanowiły tzw. „łany dworskie”. Na jednym z takich pól miejscowa ludność odkryła w trakcie prac ziemnych tajemnicze, żelazne przedmioty. Przebywający w tym czasie w pobliskim mieście Przeworsku hrabia Jan Mycielski, słynący ze swojej pasji do starożytności odkryte przedmioty zidentyfikował jako antyczne „dzidy” i włączył je do swojej kolekcji. Prawdopodobnie na tym zakończyłaby się historia tego miejsca. Gdyby nie kolejny, szczęśliwy zbieg okoliczności. Otóż w sąsiadującej z Gacią miejscowości Białoboki robotnicy przypadkowo natrafili na cmentarzysko z epoki brązu. Ówczesny ordynat i konserwator zabytków Galicji Wschodniej, książę Andrzej Lubomirski wraz z małżonką zwrócili się do młodego lwowskiego archeologa Karola Hadaczka z prośbą o przebadanie białobockiego cmentarzyska, przekazując również na ten cel niezbędne środki. Karol Hadaczek przybył więc

do Białobok i w roku 1904 przeprowadził merytoryczne badania. Niestety, nie wiadomo, gdzie znajdują się zabytki z tego cmentarzyska. Przebywając w 1904 w Białobokach profesor dowiadyuje się o znaleziskach dokonanych w miejscowości Gać. Udał się więc na wskazane przez mieszkańców miejsce odkrycie i przeprowadził wstępne badania wykopaliskowe. W bardzo krótkim czasie, w ciągu miesięcy letnich roku 1905 Karol Hadaczek rozkopał zasadniczą część cmentarzyska obejmująca prawdopodobnie znaczny obszar. Wyniki swych wykopalisk opublikował w roku 1909 r. Po ukazaniu się publikacji było to największe znane cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich. Wśród odkrytych przez zabytków znalazły się również cenione w tym okresie dziejów fragmenty importowanych z terenów prowincji rzymskich naczyń metalowych. W skład inwentarzy grobów męskich wchodziła broń i oporzędzenie jeździeckie. W pochówkach kobiecych natrafiano na narzędzia i przybory toaletowe. W obydwu kategoriach występowały części stroju, tj. zapinki służące do spinania odzieży, sprzączki oraz okucia końca pasa. Brak informacji, co stało się bezpośrednio po zakończeniu badań z odkrytymi zabytkami. Niewątpliwie w wyniku rozmaitych wydarzeń historycznych eksponaty z cmentarzyska uległy rozproszeniu. W chwili obecnej duży zbiór naczyń oraz przedmiotów metalowych przechowuje Muzeum Archeologiczne w Krakowie, a pewna część zalega w magazynach Muzeum Historycznego we Lwowie.

Do roku 2008 nie wiadomo, gdzie dokładnie położone jest to słynne cmentarzysko. Latem roku 2008 pani Anna Lasota – archeolog wraz ze skromną grupą studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego dotarła na gackie „łany”. Efektem tego pierwszego sezonu badawczego jest odkrycie przeszło dwudziestu grobów męskich i kobiecych, z których pozyskano kilkadziesiąt cennych dla świata naukowego zabytków. Wśród nich znajdują się również unikatowe przedmioty mające swe analogie w dalekiej Skandynawii. Jednak najbardziej zaskakującym znaleziskiem był szkieletowy pochówek młodej kobiety, przy której znaleziono bogate wyposażenie świadczące o jej wysokiej pozycji społecznej.

We wrześniu 2011 r. dobiegł końca kolejny sezon badawczy na cmentarzysku. W sumie odkryto i wyeksplorowano 42 obiekty archeologiczne, z czego 26 to groby ciałopalne. Pomimo przebadania już znacznej części stanowiska, nie uchwycono jego granic. Łącznie z pochówkami odkrytymi przez Karola Hadaczka nekropolia liczy już blisko 220 pochówków. Na uwagę zasługuje fakt, iż wszystkie pochówki datowane są na podstawie wyposażenia na wczesny okres wpływów rzymskich, tzw. fazę B3. Najbardziej spektakularnym odkryciem sezonu 2011 jest pochówek zbiorowy, w którym wyróżniono pięć grobów popielnicowych.

Na obszarze Gminy Gać zewidencjonowano 105 stanowisk archeologicznych. Stanowiska

archeologiczne z terenu gminy Gać występują na pięciu obszarach: AZP 103-79, AZP103-80, AZP 109-81, AZP 104-79 oraz AZP 104-80. Szczegółowy wykaz stanowisk archeologicznych znajduje się w aneksie nr12.5. Rejestr stanowisk archeologicznych. Do wglądu w pokoju nr 6 Urzędu Gminy w Gaci znajdują się Karty adresowe stanowisk archeologicznych.

5.2.6. Dziedzictwo niematerialne

Bardzo ważną częścią dziedzictwa oprócz zabytków, dzieł sztuki i kolekcji cennych eksponatów jest także tradycja, żywe niematerialne przejawy kultury odziedziczone po przodkach i przekazywane kolejnym pokoleniom.

Niematerialne dziedzictwo kulturowe, choć kruche, jest niezmiernie istotne w procesie kształtowania tożsamości każdej grupy społecznej i jednostki. Przetrawanie dziedzictwa niematerialnego w jego wielkim bogactwie jest warunkiem utrzymania różnorodności kulturowej w obliczu postępującej globalizacji. Wzajemne zrozumienie niematerialnego dziedzictwa kulturowego różnych społeczności pomaga wprowadzenie międzykulturowego dialogu i zachęca do wzajemnego poszanowania innych sposobów życia. Ta wartość niematerialnego dziedzictwa dostrzeżona została przez UNESCO, które w 2003 r. uchwaliło Konwencję w sprawie ochrony tego dziedzictwa.

„Niematerialne dziedzictwo kulturowe „, w rozumieniu Konwencji, przejawia się między innymi w następujących dziedzinach:

- a) tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) sztuki widowiskowe i tradycje muzyczne;
- c) zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne;
- d) wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata;
- e) umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym

Bez wątpienia do niematerialnego dziedzictwa zaliczyć możemy:

Zespół Pieśni i Tańca „GACOKI”

Już w 1908 roku w Gaci powstał teatr i Chór Włościański. W 1912 roku w ramach „Drużyny

Bartoszewej” powstał „Zespół Muzyki i Śpiewu”. Przez cały czas prężnie rozwijał się teatr. W 1916 roku powstało Koło Młodzieży, w którym młodzi ludzie uczyli się śpiewu i tańca. W 1925 roku Koło Młodzieży zorganizowało pierwsze Chłopskie Dożynki. Od tego momentu wieś organizowała co roku dożynki, aż do wybuchu II wojny światowej. W 1930 roku poszerzono program o pieśni i melodie gackie (gacek, przepiórka, ciuryło), które od tej pory stanowią kanon artystyczny zespołu. Powstał w tym czasie również chór męski. W latach 1935-1939 Zespół stał się znany w całym kraju. W latach okupacji hitlerowskiej zespół nie zaprzestał swojej działalności. Miejscem występów w tym czasie była Gacka Górka, Markowa i las w Lipniki. W 1959 patronat nad zespołem przejęła Gminna Spółdzielnia i było tak nieprzerwanie do 1985 roku. Gminna Spółdzielnia w Gaci finansowała zakup strojów, instrumentów, przejazdu, instruktora itp. W czasie, kiedy kierownictwo nad zespołem przejął Tadeusz Bemben, zespół wystawia: „Starodawne Wesele Gackie”. W latach 70-tych zespół występował w Bułgarii, na Ukrainie, tj. w Drohobyczu, Istebniku i Truskawcu. Swoje oryginalne piosenki, tance i stroje zespół prezentował na konkursach, przeglądach i festiwalach zdobywając nagrody i wyróżnienia. Zespół wielokrotnie występował w radio i telewizji, uczestniczył w zbiórkach na finansowanie budowy Zamku Królewskiego w Warszawie. Najstarszymi tańcami wykonywanymi przez zespół są: gacok, przepiórka, ciuryło, majdaneczek, ułaniczek, szewc i żyd. Kultura taneczna i muzyczna przekazywana jest w Gaci z pokolenia na pokolenie przez zaangażowanych czynnie rodziców i aktywnych w pracach społecznych rolników. Od 2007 roku odbywa się coroczny Regionalny Przegląd Zespołów Tańca Ludowego „GACOK”.

Kapela Ludowa „GACOKI”

Kapela „Gacoki” jest kontynuatorem ponad 90-letniej tradycji folklorystycznej wsi Gać. Jest to zespół o bogatych tradycjach, pielęgnujący starodawne muzykowanie. Członkowie kapeli to muzycanci grający na tradycyjnych instrumentach ludowych: skrzypcach, cymbałach, klawecie, akordeonie, kontrabasie. Kapela występowała w kraju i za granicą. Kapela zdobyła wiele nagród i wyróżnień. Wielokrotnie występowała w radio i telewizji.

Kapela stanowi nieodłączny element Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca „Gacoki”, który w 1996 roku otrzymał Nagrodę im. Oskara Kolberga z osobistymi gratulacjami Premiera Włodzimierza Cimoszewicza oraz Ministra Kultury i Sztuki Zdzisława Podkańskiego.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków,
2. uznanie za pomnik historii,
3. utworzenia parku kulturowego,
4. ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków

Rejestr zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego prowadzony jest przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu. Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określono w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r., w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r., Nr 113, poz. 661).

W rejestrze zabytków województwa podkarpackiego znajdują się następujące obiekty z terenu Gminy Gać (stan na dzień 4.07.2017r.)

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1	Białoboki	Pozostałości zespołu zamkowego	A-509	05.10.1993
2	Białoboki	Dom z szynkiem i sklepem	A-1305	3.02.2015
3	Gać	Budynek Uniwersytetu Ludowego	A - 510	25.10.1993
4	Ostrów	Stary cmentarz rzym.-kat. z kaplicą	A - 520	12.05.1993
5	Gać	Cmentarzysko z okresu wpływu rzymskich	A-711/573	02.12.1970
6	Gać	Kościół paraf. rzym. -kat.	A-409	16.03.2010

Pozostałości zespołu zamkowego w Białobokach

Zamek obronny Korniaków usytuowany jest na wzgórzu zlokalizowanym na rozwidleniu dróg Gać -Ostrów – Białoboki. Zamek pochodzi z XVI wieku, a jego powstanie łączone jest z osobą Konstantego Korniakta. Zniszczony został prawdopodobnie przez Stanisława Diabła Stadnickiego. W czasie II wojny światowej wysadzony przez Niemców. Zachowane jego fragmenty to zarys wzniesienia, odcinek o długości muru 7 m, szerokość 0,5 m i wysokości ok. 70 cm wykonany z cegły i kamienia łamanego i łączonych twardą i spoistą zaprawą, który jest usytuowany wzdłuż wschodniej krawędzi wzgórza. Wzgórze wyniesione ok 4 m ponad teren, otoczone jest śladami fosy i wału z bastionami splantowanymi na gościniec i drogę wiejską od strony wschodniej i południowej. Na terenie wzgórza widoczne nierówności kryjące zapewne fragmenty murów oraz zejście do piwnic. Dawny zamek Korniaków jest jedną z nielicznych XVI wiecznych budowli obronnych znajdujących się na obszarze województwa podkarpackiego związanych z wybitną na tym terenie postacią Konstantego Korniakta.

Dom z szynkiem i sklepem

Budynek usytuowany w centrum wsi, szczytowo przy drodze głównej Białobok. Wybudowany został w II połowie XIX w. jako chałupa z czterospadowym dachem krytym strzechą, przebudowany na przełomie XIX/XX w. – część północną budynku rozebrano, a w jej miejscu powstał szynk i sklep „Bławatny” całość nakryto spadzistym dachem.

Uzyskaną wówczas bryłę zachował do dzisiaj. Jest obecnie w części starej, mieszkalnej zbudowany w konstrukcji wieńcowej z resztkami „w jaskółczy ogon”, w części późniejszej (szynkowej) – w konstrukcji sumikowo – jętkowej, nakryty dachem kalenicowo-jętkowym, kryty dachówką.

Budynek Uniwersytetu Ludowego

Budynek Uniwersytetu Ludowego w Gaci wraz z budynkiem gospodarczym, zabudowany w latach 1934-1935 wg projektu Jana Koszyc -Witkiewicza w stylu zakopiańskim, z cegły i kamienia łupanego (cokół i filary) częściowo tynkowany, na rzucie w kształcie litery „V” z ryzalitami bocznymi, częściowo podpiwniczony, I – kondygnacyjne z użytkowym poddaszem, dach czterospadowy, kryty dachówką z okapem na drewnianych kroksztynach z facjatami krytymi

odrębnymi daszkami. Elewacja wschodnia od strony planowanego dziedzińca wieloosiowa, oś środkowa z wejściem ograniczona skarpami, również nimi flankowane naroża, cokół wysoki z piaskowca, otwory okienne po dwa o zróżnicowanych wysokościach na ceglanych opaskach, pozostałe partie ścian gładko tynkowane, drzwi klepkowe, zakończone półkolistym naświetleniem i zdobione okuciami i gwoździami, do nich szerokie wejścia po schodach, w partii dachowej na środku prostokątna facjatka, a po obu stronach lukarny w kształcie powieki. Elewacja boczno-południowa – 3-osiowa z wejściem po schodkach na osi środkowej, oskarpowana na osiach skrajnych w partii cokołu dwie piwnice zakończone półkoliście, na parterze podłużne okna łączone po dwa, otwór wejściowy ujęty w kamienny portal. Elewacja tylna – zachodnia z bocznymi ryzalitami szczytowo zakończonymi i oskarpowanymi, część środkowa skomponowana rytmem pionowych i poziomych okien ze skarpami na środku. Facjatka zajmująca całą płaszczyznę środkowej części budynku z podziałami jak niżej. Elewacja północno – tylna z otworami okiennymi rozwiązana analogicznie jak południowa. Układ wnętrza bez zniekształceń, zgodny z pierwotnym projektem. Budynek gospodarczy zlokalizowany przy wjeździe utrzymany jest w takim samym stylu.

Budynek Uniwersytetu Ludowego w Gaci zaprojektowany przez wybitnego jest jedynym przykładem obiektu w stylu zakopiańskim występującym na terenie byłego województwa przemyskiego. Ma zachowaną oryginalną architekturę i pełni pierwotną funkcję. Posiada Duże walory estetyczne i historyczna.

Stary cmentarz rzym. - kat. z kaplicą

Stary cmentarz rzymskokatolicki w Ostrowie, gm. Gać, położony od kościoła usytuowany przy głównej drodze do wsi, przy stronie wschodniej części drogi polnej, na wzgórzu, od zachodu sąsiaduje z nowym cmentarzem, od pozostałych stron graniczy z polami ornymi. Założony na planie prostokąta zajmuje działkę nr 423 o pow. 0,45 ha. Teren jest obrzeżony drzewami i krzewami. Granicę zachodnią wytycza rząd akacji i jesionów, zaś wschodnią lipy i akacje. Tylko na 1/3 cmentarza zachowały się nagrobki i mogiły, pozostały teren jest pusty. Zdanego układu cmentarza zachowała się kaplica neogotycka, z kryptami m. in. z prochami Jana Balwierczaka, kanonika i proboszcza zmarłego w 1903 r. usytuowane w płn. wsch. części cmentarza. Przy niej od strony północy skupionych jest 10 nagrobków kamiennych, a których najstarszy jest z poł. XIX w. Są one wolnostojące, w formie kamiennych postumentów z figurą, krzyżem, względnie krzyży żeliwnych na cokołach kamiennych.

Cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich

Na terenie parceli gruntowej nr 154/8/1889, położonej na terenie wsi Gać, powiat przeworski, w pobliżu granicy ze wsią Markowa znajduje się cmentarzysko kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich. Cmentarzyska z tego okresu są swoistą skarbnicą wiedzy. Szczegółowe badania pojedynczego grobu prowadzone przez archeologa mogą dostarczyć nie tylko takich informacji jak wiek czy płeć zmarłego, ale również pozwalają określić jego status w plemienu oraz zajęcia jakie prowadził za życia. Panujące w okresie rzymskim zwyczaje nakazywały wkładanie do grobów przedmiotów, które zmarły posiadał za życia. Ludność tworząca kulturę przeworską paliła swoich zmarłych na stosach. Pochówki szkieletowe są spotykane rzadko i uważane są za dowód obcych wpływów kulturowych. Cmentarzysko jest ważnym obiektem archeologicznym i posiada duże znaczenia dla badań nad przeszłością naszego kraju.

Od cmentarzyska w Gaci, położonego w pobliżu miasta Przeworsk, [powstała nazwa „kultura przeworska”, która w okresie wpływów rzymskich zajmowała większą część ziem polskich.

Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Gaci

Kościół parafialny w Gaci usytuowany przy głównej drodze przez wieś. Wybudowany został w latach 1893-1894. Murowany, założony na rzucie prostokąta. Trzynawowy o układzie bazylikowym. Od zachodu prezbiterium, zamknięcie pięcioboczne, od wschodu trzykondygnacyjna wieża. Dach: nad prezbiterium wielospadowy, nad nawami bocznymi jednospadowy, nad nawą główną dwuspadowy z centralnie umieszczoną sygnaturką. Wieża kryta dachem czterospadowym przechodzącym w wysmukły ostrosłup zwieńczony krzyżem. Wejście główne do kościoła zaakcentowane portalem. Okna zamknięte odcinkowi, wypełnione witrażami wykonanymi przez Krakowski Zakład Witraży S.G. Żeleński, wg Projektu J. Sliwińskiego. Ściany kościoła rozczłonkowane pilastrami oraz profilowanym gzymsem wieńczącym. We wnętrzu zachowane malowidła ściennie w 1897 roku przez Jana Dullę; o czym świadczy napis na kruchcie nad wejściem.

Pierwszy kościół drewniany został spalony przez Tatarów w 1624 r. Na jego miejscu wzniesiono drewnianą świątynię pw. Wszystkich Świętych. Obecnie istniejąca jest trzecim z kolei kościołem w Gaci. Zbudowana została wówczas, gdy proboszczem był ks. M. Sankowski. Konsekracji dokonał biskup Jakub Głazer 10 października 1894 roku.

Reprezentuje tym neobarokowego sakralnego z centralnie wbudowaną w nawę główną wieżą. Zachował z okresu budowy bryłę, wystrój elewacji oraz układ i wyposażenia wnętrza.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków

Na terenie Gminy Gać do rejestru zabytków ruchomych województwa podkarpackiego na wniosek:

– Parafii Rzymsko – katolickiej pw. Świętych Męczenników Fabiana i Sebastiana w Ostrowie pod numerem rejestru B-292 z dnia 29 kwietnia 2009 r, wpisano następujące dobra kultury: wyposażenie kościoła parafialnego pw. Świętych Męczenników Fabiana i Sebastiana w Ostrowie (gm. Gać ,pow. przeworski)

1. Ołtarz główny – 1 połowa XVIII wieku, drewno, snycerka, marmoryzacja, złocenia, wym. ok. 500 x 400 x 170 cm. Ołtarz architektoniczny z bramkami. W części centralnej prostokątna rama na obraz zamknięta łukiem wklęsło – wypukłym (obecnie kopia oryginalnego obrazu świętego Sebastiana nie objęta ochroną konserwatorską), widoczny mechanizm na obraz stanowiący zasuwę. Retabulum flankowane pilastrami i kolumnami na cokółkach dźwigających przerwane belkowania na którym aniołki, główki anielskie oraz wazony kwiatowe. Na bramkach pełnoplastyczne figury apostołów z atrybutami.
  - a. Obraz – święty Sebastian – oryginał, połowa XVIII wieku, olej, płótno, wym 171 x 112 cm – w kształcie stojącego prostokąta, o kompozycji pierwszoplanowej z przedstawieniem męczennika przywiązanego do drzewa oraz aniołka wyciągającego strzałę z jego boku.
  - b. Rzeźba - Święty Paweł – XIX/XX wiek, drewno polichromowane, wym. 120 x 35 cm.. Mężczyzna ujęty w lekkim kontrapoście ubrany himation, ujęty w postawie stojącej, oparty o miecz podtrzymywany w prawej ręce, w lewej księga.
  - c. Rzeźba - Święty Piotr – XIX/XX wiek, drewno polichromowane, wym 120 x 35 cm. Mężczyzna o długiej kędzierzawej brodzie, ubrany w kimation, ujęty w postawie stojącej, oparty o miecz podtrzymany w prawej ręce, w lewej księga.
  - d. Obraz – Święty Józef – 2 połowa XIX wieku, olej, płótno, wym. 156x 98 cm – obraz w kształcie stojącego prostokąta o kompozycji wielopostaciowej. W centralnej części mężczyzna z lilią; na jego ręku mały chłopiec z krzyżem podtrzymywany przez aniołka. Po lewej, u dołu obrazu aniołek z piłą, kątownikim i dłutem.
2. Ołtarz boczny – 1 połowa XVIII wieku, drewno, snycerka, marmoryzacja, złocenia, wym. ok. 460 x 260 x 107 cm. Architektoniczny. W retabulum flankowania pilastrami i kolumnami rama zamknięta łukiem wklęsło wypukłym na obraz Chrystusa Ecce Homo. W trójkątnym

zwieńczeniu ujętym w dwie konsle z aniołkami prostokątna rama zamknięta łukiem nadwieszonym z obrazem Jezusa z gorejącym serce. Przy kolumnach wtórnie dostawione pełnoplastyczne postacie świętych w strojach kapłańskich.

- a. Obraz – Chrystus Ecce Homo – połowa XVII wieku, olej, płótno, wym. 120 x 74 cm. Jezus ubiczowany w koronie cierniowej płaszczu siedzi z rękami skrzyżowanymi na piersi.
  - b. Obraz – Jezus z gorejącym sercem – XIX/XX wiek, olej na płótnie, wym. ok 50 x 40 cm. Obraz z popiersiem Chrystusa podtrzymujące w świetlistej dłoni gorejące serce w promieniach. Głowa lekko przechylona na lewo ze świetlistym nimbem
2. Rzeźba – Święty w stroju kapłańskim – 2 połowa XVIII wieku, drewno polichromowane, 85 x 47 cm. Mężczyzna ujęty w postaci stojącej. Ciało i głowa mocno przechylone w lewo, ręce uniesione. Ubrany w sutannę, komże i niebieską mozzettę o jaśniejszej podszewce. Włosy falowane, gęsty zarost. Rzeźba wtórnie umieszczona w ołtarzu bocznym.

3. Rzeźba – Diakon – 2 połowa XVIII wieku, drewno polichromowane, 85 x 47 cm. Mężczyzna ujęty w pozie teatralnej: prawa ręka na piersi, lewa lekko uniesiona, głowa mocno odrzucona w tył na prawo. Ubrany w białą albę i czerwoną dalmatykę o wzorze floralnym. Rzeźba umieszczona w ołtarzu bocznym.

4. Ołtarz boczny – 2 połowa XVIII wieku, drewno, snycerka, marmoryzacja, złocenia, wym. ok 460 x 260. Architektoniczny. Rozdzielony pionowo pilastrami i kolumnami, poziomo – gzymsami uskokowymi. W nastawie wnęka prostokątna z wklęsłymi narożami, w niej obraz – Matka Boża z Dzieciątkiem (2 połowa XVII wieku, olej, płótno, drewno, metal złocenia, wym. 140 x 80 cm; Obraz pokryty sukienkami. Matka Boża ujęta do kolan. Dzieciątko z kulą ziemską na jej lewym ramieniu, w prawy rękę Maryi berło. Nad retabulum baldachim. W zwieńczeniu płaskorzeźbiona Madonna Apokaliptyczna, powyżej krzyż adorowany przez pełnoplastyczne rzeźby aniołków.

5. Rzeźba – Święty Jan Kanty – koniec XVIII wieku, drewno polichromowane, wym. 120 x 50 cm. Mężczyzna ujęty w pozycji stojącej z krzyżem z figurą Chrystusa w dłoniach. Ubrany w sztach liturgicznych: sutanna, komża, stuła, mozzetta, biret.
  6. Rzeźba – Matka Boża (?) - XVIII/XIX wieku, drewno polichromowane, wym. 77 x 38 cm. Postać stojąca, ciało mocno wygięte. Prawa dłoń na piersi, lewa uniesiona zgięta w łokciu. Ubrana w białą szatę i ciemny mafarion.
  7. Rzeźba – Święty Jan (?) - XVIII/XIX wieku, drewno polichromowane, wym. 38 x 77 cm. Postać stojąca w białej szacie i ciemnym płaszczu. Na wysokości prawego biodra podtrzymywana oburącz otwarta księga z napisem: MORI/SCRA/TEEFFE/MARIE/SUMAT/PER TE/PRECES/OUR/PRO/TIO/BISINA/TUS.
  8. Rzeźba – Chrystus ukrzyżowany – XVIII/XIX wieku, drewno polichromowane, wym. 155 x 67 cm (figura 60x 57 cm). Krzyż w kształcie litery „T”. Ciało Chrystusa napięte. Głowa w koronie cierniowej przechylona lekko w prawo, stopy prawa na lewą. Perizonium niebieskie na białej węższej przepasce.
  9. Obraz – Święty Juda Tadeusz – XIX/XX wieku, olej na płótnie, wym. 49 x 35 cm. Obraz w kształcie stojącego prostokąta z przedstawieniem popiersia mężczyzny, który w lewej ręce podtrzymuje laskę, w prawej kulę. Głowa ze świetlistą poświatą lekko przechylona w prawo.
  10. Obraz – Matka Boża (?) - XVIII/XIX wieku, drewno polichromowane, wym. 67 x 54 cm. Obraz o kształcie stojącego prostokąta z przedstawieniem portretowym kobiety okrytej mafarionem z rękami złożonymi na piersi. Ciemne tło rozjaśnione wokół głowy, lekko przechylonej w prawo.
  11. Rzeźba – Krucyfiks – koniec XVIII wieku, drewno polichromowane, wym 152 x 73 cm (figura: 56 x 56 cm). Ciało Chrystusa krępe, widoczne napięcie mięśni, głowa w koronie cierniowej bezwładnie opada na prawe ramię. Powyżej tabliczka z napisem I.N.R.I.
  12. Lichtarze (6) – 1 połowa XIX wieku, mosiądz, wym. 97 x 22 cm. Trzon kanelurowany rozczłonkowany pierścieniem, modusem i profilowaniem, ustawiony na trzech wolutowych nóżkach. Profitka kielichowa.
  13. Ornat różowy – 2 połowa XVIII wieku, wym. 105 x 64 cm. Ornat w typie rzymskim obszyty i rozszyty galonem. Kolumna z motywem floralno-liściatym. Boki: na romboidalnym tle łukowe girlandy kwiatowe.
- Parafii rzymsko – katolickiej p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gaci pod numerem rejestru B-481 z dnia 27 stycznia 2012 r. wpisano następujące dobra kultury: wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gaci (gm. Gać, pow. Przeworski):

1. Ołtarz główny – koniec XIX w. drewno polichromowane, wymiary ok 850 x 480 cm. Ołtarz architektoniczny. Mensa skrzyniowa. W retabulum wnęka zamknięta górą łukiem wklęsło – wypukłym z Grupą rzeźbiarską Marki Bożej Apokaliptycznej, flankowania pilastrami, kolumnami ustawionymi kulisowo oraz rzeźbami Św. Piotra i Św. Pawła. Na podporach przerwane belkowanie oraz konsole z rzeźbami aniołów. Zwieńczenie w postaci płaskiej prostokątnej ścianki, na której grupa rzeźbiarską Koronacja Marii, po bokach zakończone ozdobnym profilowaniem, na szczycie gołębica Ducha Św. w glorii promienistej .

a. Grupa rzeźbiarską Matka Boża Niepokalanie Poczęta wśród cherubinów – koniec XIX w., drewno polichromowane, wymiary ok. 250 x 125 cm. Matka Boża w postawie stojącej na kuli ziemskiej, pod stopami sierp księżycy, ręce skrzyżowane na piersi, wokół niej pięć putt, z których jedno wkłada jej na głowę koronę oraz siedem cherubinów.

b. Rzeźba św. Wojciech – koniec XIX w., drewno polichromowane, wymiary 150 x 76 cm. Mężczyzna w postawie stojącej, w szatach biskupich, prawa ręka wyciągnięta w przód, lewa podtrzymuje pastorał.

c. Rzeźba Św. Stanisława – koniec XIX w., drewno polichromowane, wymiary 150 x 57 cm. Mężczyzna w postawie stojącej, w szatach biskupich, w lewej ręce krzywaśń, prawa ręka wykonuje gest błogosławieństwa.

d. Grupa rzeźbiarską Koronacja Najświętszej Marii Panny – koniec XIX w., drewno polichromowane, wymiary figur: ok 150 x 60 cm. Grupa złożona z trzech postaci w obłokach: Boga Ojca z berłem, Jezusa z krzyżem, którzy wkładają na głowę Matki Bożej umieszczonej pomiędzy nimi koronę, ponad nimi gołębica Ducha Św. w glorii promienistej

e. Rzeźba Anioł – 2 sztuki, koniec XIX w., drewno polichromowane, wymiary 120 x 120 cm. Anioł w pozycji siedzącej, ręce skrzyżowane na piersi, na biodrach draperia, skrzydła rozpostarte.

f. Obraz Wniebowzięcie NMP – 1 połowa XX w., olej, płótno, wymiary 240 x 142 cm. Obraz o kompozycji wertykalnej dwudzielny, wielofiguralny. W górnej części Matka Boża na obłokach wśród uskrzydlnych aniołków, w dolnej grupa apostołów spoglądających w jej kierunku, wyciągających ręce ku górze, klęczących lub pochylonych (obecnie złożony w magazynie).

2. Ołtarz boczny św. Teresy (nawa południowa) – koniec XIX w. drewno polichromowane, wyk. stolarz z Markowej, wymiary 570 x 220 cm. Ołtarz przyścienny, w retabulum koncha z rzeźbą św. Teresy ujęta zdwojonymi kolumnami na cokołach, wspierającymi belkowanie przechodzące w naczólek półkolisty zaakcentowany ażurową dekoracją roślinną i w podłuczcu arkadową. W zwieńczeniu krzyż na postumencie flankowany przez dwie figury aniołów oraz niewielkie wazony kwiatowe.
  - a. Rzeźba Św. Teresy (retabulum ołtarza) – początek XX w. drewno, wymiary 110 x 47 cm. Kobieta w postawie stojącej, w stroju zakonnym, z różami i krzyżem w dłoniach,
  - b. Obraz Św. Eleonora (zasuwa) – koniec XIX w., olej płótno, wymiary tj. wnętrza retabulum. Obraz w kształcie stojącego prostokąta zakończonego górą półkoliście z przedstawieniem świętej w szatach królewski klęczącej przed ołtarzykiem z krucyfiksem pomiędzy dwoma świecami.
  - c. Tabernakulum – pocz. XX. w., drewno, wymiary 84 x 45 cm. Tabernakulum na rzucie prostokąta z kopułowym daszkiem czterodzielnym z ozdobną półeczką, drzwiczki półokrągłe z kielichem i hostią flankowane kolumnami. Górna krawędź profilowana, od frontu na wysokości kolumn ozdobne wazony.
3. Ołtarz boczny Serce Pana Jezusa (nawa północna) – koniec XIX w., drewno polichromowane, wyk. Stolarz z Markowej, wymiary 570 x 220 cm. Ołtarz bliźniaczy w stosunku do ww., w zwieńczeniu dwa okazałe wazony, w retabulum rzeźba Serce Jezusa, na wysokości predelli ornamentalna dekoracja.
  - a. Rzeźba Serce Jezusa (retabulum ołtarza) - ok 1934 r. drewno, wykonanie rzeźbiarz z Kańczugi, wymiary 110 x 47 cm. Mężczyzna w postawie stojącej, lewą dłonią wskazuje na pierś na gorejące serce, prawą wyciąga na przód.
  - b. Obraz Św. Rodzina (zasuwa) – koniec XIX w., olej, płótno, wymiary tj. wnętrza retabulum. Obraz w kształcie stojącego prostokąta zakończonego górą półkoliście z przedstawieniem plenerowym świętej rodziny: św. Józef przy pracy przy stole ciesielskim, Maria z wrzecionem, w tle budynek i miasto.
  - c. Tabernakulum – pocz. XX w., drewno, wymiary 84 x 45 cm. Bliźniacze w stosunku do ww.
4. Ołtarz boczny Św. Józefa – połowa XX w. drewno polichromowane, wymiary 450 x 220 cm. Ołtarz architektoniczny. Mensa skrzyniowa z koroną cierniową w części centralnej. W retabulum ujęta w kształcie stojącego prostokąta zamkniętego górą półkoliście z rzeźbą św. Józefa z Dzieciątkiem. Po bokach wnętrza zdwojone kolumny, pomiędzy którymi stylizowany ornament roślinny. Belkowanie ponad kolumnami, przerwane. Zwieńczenie w postaci płaskiej ścianki

z owalnym obrazem Matki Bożej Różańcowej, naczółek wolutowy, na osi krzyża.

a. Rzeźba Św. Józefa – połowa XX w., drewno, wymiary 150 x 60 cm. Mężczyzna w postawie stojącej, na prawym ramieniu podtrzymuje małego chłopca, lewa podtrzymuje laskę opartą o ziemię.

b. Obraz Matka Boża Różańcowa – początek XX w., deska, olej, płótno, wymiary 65 x 50 cm. Matka Boża podtrzymująca na kolanach małego chłopca podaje różaniec, poniżej zakonnik i zakonnica dominikańscy.

5. Chrztelnica – początek XIX w., drewno polichromowane, złożone, wymiary 250 x 100 cm. Chrztelnica złożona z ośmiobocznej czary na tralkowym trzonie, z pokrywą zwieńczoną rzeźbą figuralną Jana Chrzciciela. Stopa okrągła z ornamentem perełkowym, tralka trzonu ujęta dołem stylizowanym liśćmi. W każdym z pół czary identyczny motyw roślinny. Pokrywa profilowana, ze sterczynami floralnymi, pola pokrywy wypełnione ornamentem łuskowym, w zwieńczeniu postument pod rzeźbę figuralną.

a. Rzeźba Św. Jan Chrzciciel – początek XIX w., drewno złożone, wymiary 60 x 22 cm. Jan Chrzciciel w postawie stojącej z barankiem u stóp.

6. Stacje Drogi Krzyżowej – pocz. XX w., terakota polichromowana, wymiary 116 x 80 cm. Kompozycje figuralne ujęte w kwadrat nałożony na czteroliść, górny półokrąg ujęty ornamentem roślinnym z numerem stacji, w dolnym półokręgu popiersie anioła z banderolą. Postacie wypukłe, w tle malowane krajobrazy.

7. Obraz Św. Stanisław – 1 połowa XIX w., wymiary 74 x 63 cm. Portret młodzieńca ujętego w półpostaci, w 3/4 od prawej strony, w czarnym habicie, ręce złożone do modlitwy, przez nim w dolnej partii obrazu po prawej stronie kwiaty lilii.

8. Krucyfiks – koniec XIX w., drewno polichromowane, wymiary figura: 60 x 53 cm, krzyż 130 x 64 cm. Figura Chrystusa rozpięta na krzyżu z tabliczką //INRI//, ręce lekko ugięte, stopy nieproporcjonalnie duże w stosunku do reszty wychudzonego ciała, przybite jednym gwoździem prawa nad lewą. Wyraźnie widoczna budowa anatomiczna ciała w partii klatki piersiowej i brzucha. Głowa w koronie cierniowej przechylona w prawo. Perizonium związane sznurem na wyraźny supel przy prawym biodrze. Krzyż wtórny.

9. Krucyfiks – 1 połowa XIX w., drewno polichromowane wymiary figura: 60 x 40 cm, krzyż 80 x 40 cm. Krzyż o ramionach zakończonych trójlistnie. Figura utrzymana w stylu baroku ludowego rozpięta na krzyżu, głowa poniżej przecięcia ramion krzyża przechylona na prawe ramię, perizonium związane przy lewym biodrze, na sznurze, widoczne kości klatki piersiowej. Ponad głową tytuł z napisem //INRI//.

10. Obraz Matka Boża Częstochowska, koniec XVII w. (?) olej, płótno, drewno, złocenia, wymiary 33 x 26 cm, 48 x 40 cm (z ramą). Kopia obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Matka Boża podtrzymuje małego Jezusa na lewym przedramieniu, który wykonuje gest błogosławieństwa. Postacie w koronach na głowach w sztach złożonych o motywach floralnych, w tle obłoki i gwiazdki. Rama utworzona z łuskowatych listków. Na odwrocie napis :// OBRAZ TEN OFIARUJE/ KATARZYNA Z TONIÓW WANITOWA/ PELKINIW 25-11-935// OBRAZ LICZĄCY OK. 300LAT [...]/.

11. Feretron Matka Boża z Dzieciątkiem – połowa XX w., olej, blacha, drewno, wymiary: 140 x 75 cm (obraz: 70 x 40 cm). Obrazy w kształcie stojących prostokątów zamkniętych łukiem pełnym . Obudowa ozdobiona góra i poniżej obrazów ażurowym ornamentem roślinnym, profilowana rama zaakcentowana w partii łuku motywami lilii, dwie wysokie stopy o szerszych profilowanych podstawach na rzucie kwadratu. Matka Boża w szacie granatowej z Dzieciątkiem błogosławiącym na lewym ramieniu, podtrzymującym księgę. Przy koronach postacie anielskie. Matka Boża oraz Dzieciątko w białych szatach we wzory floralne. Na głowach okazałe korony, w tle gwiazdki okręgu.

12. Feretron Matka Boża Siedmiu Bolesci/ Pan Jezus z sercem gorejącym – 1 połowa XX w., olej, blacha, drewno, wymiary 157 x 79 cm (obraz: 65 x 44 cm). Obrazy w kształcie stojącego prostokąta zamkniętego górami oślimi grzbietem. Feretron zwieńczony stylizowanym krzyżem na sercu, po bokach którego klęczące postacie anielskie i trójkątne szczyty z wazonami. Matka Boża ujęta w półpostaci. Na piersiach gorejące serce z wbitymi siedmioma mieczami, ręce złożone./ Pan Jezus ujęty frontalnie w półpostaci. Prawą dłonią podtrzymuje gorejące serce, lewa dłoń uniesiona obok serca.. Od serca odchodzą promienie.

13. Feretron Matka Boża z dzieciątkiem/ Święty Józef z Dzieciątkiem – 1 połowa XX w., oleodruk, metal, drewno, kameryzacja, wymiary 130 x 55 cm (obraz: 74 x 45 cm). Obrazy w kształcie stojącego prostokąta zamkniętego łukiem pełnym, flankowane kolumnkami podtrzymującymi kameryzowany łuk z rozetek zwieńczony krzyżem; dołem analogiczne zdobienie kwiatowe. Św. Józef ujęty w półpostaci, z małym Jezusem na lewym ramieniu tulącym się do niego i lilią w prawej dłoni./ Matka Boża w popiersiu, na lewym ramieniu podtrzymuje Dzieciątko. Po bokach dwie małe postacie.

14. Feretron Matka Boża Szkaplerzna/ Matka Boża Siewna – 1 połowa XX w., wymiary 128 x 55 cm (obraz: 74 x 45 cm). Obrazy w kształcie stojącego prostokąta zamkniętego łukiem pełnym, flankowanie kolumnkami, podtrzymującymi kameryzowany łuk z rozetek zwieńczony krzyżem; podstawa drewniana wtórna. Matka Boża ujęta w całej postaci z rękami

złożonymi na piersi, u stóp putta podtrzymująca kłosa./ Matka Boża z Dzieciątkiem na nieboskłonie wśród chmur i cherubinów, wręcza szkaplerze, u dołu dusze w czyścisku cierpiące wyciągają do niej dłonie wśród płomieni.

15. Feretron Święta Trójcy/ Zwiastowanie – 2 połowa XIX w., olej, płótno, drewno, wymiary 155 x 100 cm (obraz: 80 x 63 cm). Obrazy ujęte w owalną ramę wolutową ozdobioną stylizowanymi liśćmi, podstawa profilowana na krawędziach z otworami na drążki. Przedstawienie Trójcy na nieboskłonie wśród obłoków. Bóg Ojciec z berłem wykonuje dłonią gest błogosławieństwa, Jezus Zmartwychwstały z krzyżem, postacie przedstawione w pozycji siedzącej, stopy oparte o ziemski glob, ponad nimi gołębica Ducha Świętego i cherubiny/ Matka Boża w pozycji siedzącej z rękami złożonymi na piersi przed klęcznikiem, Anioł podaje jej lilię, ponad postaciami, wśród chmur, gołębica Ducha Świętego

16. Polichromia – 1897 r., wyk. Jan Dull. Malowidła figuralno – ornamentalne obejmują wszystkie ściany i sklepienie kościoła, W prezbiterium na ścianach przedstawieni Ostatniej Wieczerzy i Modlitwy w Ogrójcu wpisane w prostokąty zamknięte górą półkoliście. Na sklepieniu w prezbiterium oraz w lunetach w nawie głównej w trójliściach zamkniętych dołem na płasko – tajemnice różańcowe chwalebne i radosne, w małych medalionach wizerunki ewangelistów i cherubinów. Na osi sklepienia nawy głównej cztery czteroliscie bez zdobień, a nad chórem medalion z Dawidem grającym na harfie, pod chórem w medalionie aniołki grające na harfie i trąbce oraz banderola z napisem: // SOLI DEO HONOR ET GLORIA//. Na pilastrach naw bocznych przedstawienia świętych w iluzjonistycznych ołtarzykach zamkniętych trójlistnie: od południa: św. Kazimierz, św. Jacek, św. Stanisław Kostka, od północy: św. Barbara, św. Kinga, św. Jadwiga. Na sklepieniu naw cztery okręgi z gwiazdkami. W przedsionku na sklepieniu cherubiny na obłokach, nad głównym wejściem napis na banderoli z datowaniem i sygnaturą autora: // ECCL.AEDICATA ET COSEC.D. 1894/ DEPICTA PER JEANEM DULI 1897.// Nad wejściową w kartuszu // DOM MÓJ DOMEM MODLITWY//. Kolumny marmoryzowane w odcieniach brązu z liliami na kapitelach. Pozostałe dekoracje ornamentalne zgeometryzowane lub roślinne, szablonowe z motywami krzyży greckich, rozet i lili, akcentują podziały architektoniczne wnętrza.

17. Witraże – 1938 r., projekt J. Sliwiński, wyk. Krakowski Zakład Witraży, S.G. Żeleński. Czternaście okien z witrażami umieszczonych w prezbiterium, nawie i zakrystiach. Okna w kształcie stojącego prostokąta zamkniętego górą półkoliście. Prezbiterium: Serce Pana Jezusowe, Matka Boża Różańcowa, Róże i kłosa pszenicy, bławaty i lilie. Nawa południowa: Krzyż, Monstrancja, Pelikan, Kielich z hostią. Nawa północna: Serce gorejące w koronie cierniowej, serce w wieńcu z lili z wbitymi siedmioma mieczami, Duch święty, Baranek Paschalny, Zakrystia:

Chrystogram, Monogram maryjny.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z art. 22 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
2. Inne zabytki znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
3. Inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art.21 ustawy). Aktem prawnym, regulującym zasady prowadzenia ewidencji zabytków przez poszczególne organy, jest Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Określa ono podstawowe dane, jakie powinny znaleźć się na karcie ewidencyjnej i karcie adresowej zabytku, przesłanki, od których spełnienia zależy włączenie kart ewidencyjnych i adresowych do ewidencji oraz ich wyłączenie z ewidencji. Rozporządzenie ustala sposób gromadzenia zbioru dokumentów dla zabytków objętych wojewódzką ewidencją zabytków. Obiekty ujęte w ewidencji zabytków mogą podlegać ochronie w dwojaki sposób: poprzez obszarowy wpis do rejestru zabytków oraz poprzez ustalenia dotyczące obrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W gminnej ewidencji zabytków ujętych zostało 129 obiektów. Szczegółowy wykaz obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków znajduje się w załączniku nr 1.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Uniwersytet Ludowy

Piękny budynek usytuowany na tzw. Młynisku, później zwany Gacką Górką, otoczony malowniczym ogrodem, wzniesiony w latach 1935 – 1936 według projektu architekta Jana Koszyc-Witkacego (bratanek słynnego Witkacego) w stylu nawiązującym do budownictwa zakopiańskiego jednocześnie w stylu architektury typu dworkowego. Kierownikiem uniwersytetu był inż. Ignacy Solarz (1891 – 1940), znany wówczas działacz ludowy i oświatowy. Solarz prowadził gacki uniwersytet wraz ze swoją żoną Zofią. Ideę ludowego uniwersytetu zastosowaną w Gaci przeniesiono do Polski z Danii. Powstały w Gaci uniwersytet był placówką naukową, która w okresie swego działania była jedyną tego typu w kraju: pracująca na wysokim poziomie naukowym, kształcąca dorosłych, ucząca patriotyzmu i wolności słowa. Uniwersytet Solarza nie związany ani ze strukturą kościelną, ani rządową, tylko samodzielny ludowy, był jednostką wzorcową, najdoskonalszą, dającą najlepsze efekty nauczania. Kadry innych uniwersytetów nie akceptujące światopoglądu i czysto naukowego podejścia do nauki co prezentował inż. Solarz, brały wzór z jego metod pracy i organizacji uczelni. Przez cały okres międzywojenny w Rzeczypospolitej działały w sumie 22 uniwersytety ludowe. Początek okupacji zakończył istnienie Uniwersytetu Orkanowego.

Cmentarzisko z okresu wpływów rzymskich

We wsi, w latach 1904 – 1905 Karol Hadaczek badał cmentarzisko ciałopalne, ogółem rozkopano 180 grobów popielnicowych bogato wyposażonych w naczynia, broń, ozdoby, narzędzia i inne przedmioty. Znaleźisko to cechował się szeregiem nieznanym wówczas elementów kultury materialnej, było nowością archeologiczną napotkaną po raz pierwszy w Polsce, stąd określono je mianem kultury przeworskiej. Jak wiadomo dziś kultura ta narodziła się pod koniec II w. p.n.e. z przemieszania elementów łużyckich i wschodnio – pomorskich ze znaczącym wpływem ludów celtyckich. Badania tego cmentarzyska są kontynuowane od 2008 roku przez mgr Annę Lasotę z ramienia Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

Mocnymi i słabymi stronami wynikającymi ze stanu dziedzictwa kulturowego są:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - walory przyrodnicze i turystyczne, zróżnicowanie terenu pod względem przyrodniczym i krajobrazowym; - wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi, - rosnące zapotrzebowanie na tradycyjne, lokalne oraz ekologiczne produkty żywnościowe, - dobrze utrzymane zespoły sakralne i budynki użyteczności publicznej, - postępujący rozwój inicjatyw mających na względzie troskę o dziedzictwo kulturowe, -aktywność społeczna w obszarze kultury, -dobry stan środowiska naturalnego, - planowane trasy rowerowe, -liczne imprezy kulturalne	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki budżetowe gminy, - niezadawalający stan techniczny zabytków, - niewystarczająca świadomość społeczna o konieczności należytej opieki nad zabytkami, - klęski i zdarzenia losowe

Szanse i zagrożenia wynikające z analizy otoczenia zewnętrznego dla opieki nad zabytkami:

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Przeworska i miasta Łańcuta, - dogodne szlaki drogowe, - prezentacja dziedzictwa kulturowego przy wykorzystaniu technik informatycznych oraz ich publikacja na stronie internetowej gminy - uwzględnienie potrzeb ochrony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, - zwiększony dopływ środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki na renowację zabytkowych obiektów, - niewystarczająca świadomość wartości zasobów kulturalnych - silna konkurencja na rynku turystyki w regionie

7. Założenia programowe

Założenia opracowania Programu opieki nad zabytkami Gminy Gać jest poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego gminy poprzez określenie działań edukacyjnych kierowanych do mieszkańców gminy poprzez określenie działań edukacyjnych kierowanych do mieszkańców gminy, organizacyjnych i finansowych kierowanych na elementy dziedzictwa kulturowego oraz upowszechnienie w świadomości społeczeństwa gminy potrzeb i zasad ochrony środowiska kulturowego.

Zadania dla samorządu lokalnego w zakresie opieki nad zabytkami zostały opracowane na podstawie analiz dokumentów programowych wyższego szczebla oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gać.

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art.5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

1. Naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2. Prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. Zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. Korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. Popularyzowanie, edukacja i upowszechnienie wiedzy o zabytku oraz jego znaczenia dla historii i kultury.

Na podstaw analizy szans i zagrożeń występujących w otoczeniu oraz mocnych i słabych stron Gminy, zdefiniowano następujące priorytety działań w zakresie opieki nad zabytkami Gminy Gać:

- I. Uwzględnienie dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju
- II. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego
- III. Promocja i popularyzacja walorów dziedzictwa kulturowego gminy

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki nad zabytkami

Opieka nad zabytkami stanowi jeden z obszarów działania dla władz lokalnych. Jako kierunki działań i zadania realizacji Programu opieki nad zabytkami Gminy Gać w ramach przyjętych priorytetów uznano:

1. Prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków;
  - a) bieżąca aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków w formie papierowej i elektronicznej
  - b) sporządzenie kart adresowych dla stanowisk archeologicznych
2. Uwzględnienie ochrony obiektów zabytkowych w Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gać ze szczególnym uwzględnieniem zaleceń w wyznaczonych strefach ochrony konserwatorskiej.
3. Ochronę i odnowę obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków:
  - a) przegląd stanu obiektów
  - b) współpraca z wojewódzkimi służbami ochrony zabytków w przypadku realizacji prac budowlanych przy obiektach podlegających ochronie konserwatorskiej.
4. Promocje i popularyzowanie dziedzictwa kulturowego:
  - a) przegląd istniejącego systemu oznakowania zabytków na terenie gminy
  - b) uzupełnienie oznakowania zabytków na terenie gminy: tablice, plansze, mapy
  - c) realizacja tras rowerowych wraz z tablicami informacyjnymi o obiektach zabytkowych
  - d) prowadzenie i aktualizacja zakładki o zabytkach na stronie internetowej gminy
  - e) popularyzacja dziedzictwa kulturowego w prasie i innych mediach
5. Edukacja w zakresie ochrony dóbr kultury:
  - a) informowanie właścicieli prywatnych o możliwościach pozyskiwania środków finansowych na odnowę zabytków
  - b) wspieranie inicjatyw mających na celu edukowanie społeczeństwa, zwłaszcza dzieci i młodzieży na rzecz ochrony dziedzictwa, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji lokalnych
  - c) udział w konkursach w ww. zakresie
6. Wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego:
  - a) budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków

b) gromadzenie materiałów archiwalnych dotyczących Gminy Gać

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Realizacja Programu będzie odbywała się poprzez wskazane zadania gminy na rzecz osiągnięcia priorytetów w nim przyjętych. Podstawowe instrumenty realizacji Programu są następujące:

1. instrumenty prawne, wynikające z przepisów ustawowych, w ustawowych, w szczególności dotyczących zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków cennych obiektów będących własnością gminy, a także wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków
2. instrumenty finansowe, w tym w szczególności polegające na finansowaniu prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje
3. instrumenty koordynacji, m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gać
4. instrumenty społeczne poprzez działania edukacyjne i promocyjne, współdziałania z lokalnymi organizacjami społecznymi
5. instrumenty kontrolne poprzez aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków

9. Zasady realizacji programu opieki nad zabytkami

W odniesieniu do gminnego programu opieki nad zabytkami Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r.o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi:

1. realizacja programu poddana będzie ocenie Rady Gminy Gać po upływie dwóch lat od jego uchwalenia. Biorąc z realizacji programu Wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy
2. sprawozdanie z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami będzie przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i Podkarpackiemu Wojewódzkiemu

Konserwatorowi Zabytków.

Program zostanie udostępniony do publicznej wiadomości na stronie internetowej Gminy Gać (www.gac.pl).

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prócz określenia zasad i form ochrony i opieki nad zabytkami porusza także zagadnienia finansowania prac przy zabytkach z udziałem środków państwa. Pomoc finansową państwa mogą uzyskać prace prowadzone wyłącznie na obiektach wpisanych do rejestru zabytków.

Art. 71 ust. 2 wspomnianej ustawy określa, że sprawowanie opieki nad zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich, budowlanych dla obiektów, których właścicielem lub użytkownikiem jest samorząd, stanowi zadanie własne samorządu, jednak art. 73 mówi, że osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku mogą ubiegać się o dotację celową z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.

Zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

1. ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowanych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”
2. wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku.

Możliwości pozyskania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami:

1. dotacje na prace przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków udzielane przez Zarząd Województwa Podkarpackiego – www.wrotapodkarpackie.pl
2. Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – www.mkidn.gov.pl
3. Program Operacyjny Dziedzictwo Kulturowe – www.mkidn.gov.pl
4. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – www.pois.gov.pl
5. Fundusz Kościelny w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji – www.msw.gov.pl

Dotacje z funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji są udzielane na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np. dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Budżet Gminy Gać w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w roku 2016 i II kwartałach 2017 r. przedstawia się następująco:

Budżet Gminy Gać w 2016 r. w zakresie wydatków zrealizowanych wyniósł 17 460 187,30 zł z czego wydatki bieżące wyniosły 15 929 723,87 zł, a wydatki majątkowe 1 530 463,43 zł, w tym na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami przeznaczono kwotę 163 541,34 zł co stanowi 0,94 % wszystkich wydatków Gminy. Dotacje na prace remontowo- konserwatorskie pozyskane od Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w 2017 roku plan – 30 000,00 zł

Budżet Gminy Gać na koniec II kwartału 2017 r.:

- dochody plan – 20 815 445,86 zł
- wydatki plan – 28 083 655,62 zł

Na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami zaplanowano wydatki w kwocie 271 385,00 zł, z tego:

- majątkowe 271 385,00 zł;

12. Aneksy

12.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1	Białoboki	Pozostałości zespołu zamkowego	A-509	05.10.1993
2	Białoboki	Dom z szynkiem i sklepem	A-1305	3.02.2015
3	Gać	Budynek Uniwersytetu Ludowego	A-510	25.10.1993
4	Ostrów	Stary cmentarz rzym.-kat. z kaplicą	A-520	12.05.1993
5	Gać	Cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich	A-711/573	02.12.1970
6	Gać	Kościół paraf. rzym.-kat.	A-409	16.03.2010

(stan na dzień 04.07.2017 r.)

12.2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1	Ostrów	Wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Świętych Męczenników Fabiana i Sebastiana w Ostrowie	B-292	29.04.2009
2	Gać	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gaci	B-481	27.01.2012

12.3. Gminna Ewidencja Zabytków

Gminna Ewidencja Zabytków			
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
BIAŁOBOKI			
1.	BIAŁOBOKI	Pozostałości Zespołu Zamkowego Korniaktów	XVI w. Wysadzony 1939-1945
2.	BIAŁOBOKI	Stajnia dworska ob. magazyny	Lata ok. 1885-1900
3.	BIAŁOBOKI	DOM NR 3	Lata 20 XX
4.	BIAŁOBOKI	DOM LUDOWY NR 4	Lata 30 XX
5.	BIAŁOBOKI	DOM NR 14	Lata 20 XX
6.	BIAŁOBOKI	DOM NR 21	ok. 1910
7.	BIAŁOBOKI	DOM NR 98	Lata 20 XX
8.	BIAŁOBOKI	DOM NR 152	4 ćw. XIX, przebud. 1977
9.	BIAŁOBOKI	DOM NR 162	Lata 1900
10.	BIAŁOBOKI	SZKOŁA NR 166	Pocz. XX
DĘBÓW			
1.	DĘBÓW	DOM NR 55	1914
2.	DĘBÓW	DOM NR 59	1925
3.	DĘBÓW	DOM NR 79	L.30 XX

4.	DEBÓW	DOM NR 82	1920	
5.	DEBÓW	DOM NR 83	1898	
6.	DEBÓW	DOM NR 98	L.30 XX	
7.	DEBÓW	DOM NR 100	L.30 XX	
8.	DEBÓW	DOM NR 104	4ĆW. XIX	
9.	DEBÓW	DOM NR 108	POCZ XX	
10.	DEBÓW	DOM NR 120	1925	

Aneks nr 12.3.

Gminna Ewidencja Zabytków			
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
GAC			
1.	GAC	KOŚCIÓŁ	MUR. 1877-1894
2.	GAC	KAPLICA GROBOWA	1 POL.XIX
3.	GAC	KAPLICZKA MUR	OK. POL. XIX
4.	GAC	KAPLICZKA MUR	POCZ. XX
5.	GAC	ZESPÓŁ UNIwersYTETU LUDOWEGO	MUR. 1935-1936
6.	GAC	DOM NR 44 DREWN.	L. 20 XX
7.	GAC	DOM NR 99 DREWN.	1904
8.	GAC	DOM NR 110 DREWN.	K. XIX
9.	GAC	DOM NR 113 DREWN.	L. 20 XX
10.	GAC	DOM NR 131 DREWN.	1920
11.	GAC	DOM NR 138 DREWN.	L. 20 XX
12.	GAC	DOM NR 140 DREWN.	1918
13.	GAC	DOM NR 159 DREWN.	XX
14.	GAC	DOM NR 161 DREWN.	OK. 1915

15.	GAC	DOM NR 167 DREWN.	K. XIX
16.	GAC	DOM NR 168 DREWN.	L. 20 XX
17.	GAC	DOM ZE STODOŁA NR 169 DREWN.	POCZ. XX
18.	GAC	DOM NR 172 DREWN.	L. 30 XX
19.	GAC	DOM NR 189 DREWN.	L. 20 XX

Aneks nr 12.3.

Gminna Ewidencja Zabytków			
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
GAC			
20.	GAC	DOM NR 196 DREWN.	1928
21.	GAC	DOM NR 209 DREWN.	1921
22.	GAC	DOM NR 210 DREWN.	1920
23.	GAC	DOM NR 221 DREWN.	POCZ. XX
24.	GAC	DOM NR 225 DREWN.	L. 20 XX
25.	GAC	DOM NR 248 DREWN.	L.20 XX
26.	GAC	DOM NR 250 DREWN.	L. 30 XX
27.	GAC	DOM NR 253 DREWN.	POCZ. XX
28.	GAC	DOM NR 257 DREWN.	K. XIX
29.	GAC	DOM NR 258 DREWN.	L. 30 XX
30.	GAC	DOM NR 283 DREWN.	1930
31.	GAC	DOM Z OBORA NR 286 DREWN.	POCZ. XX
32.	GAC	DOM NR 301 DREWN.	POCZ. XX
33.	GAC	DOM NR 317 DREWN.	OK. 1922
34.	GAC	DOM NR 327 DREWN.	OK. 1915

35.	GAC	DOM NR 333 DREWN.	1917	
36	GAC	DOM NR 347 DREWN.	L. 20 XX	
37.	GAC	DOM NR 381 DREWN.	L.30 XX	
38.	GAC	DOM NR 421 DREWN.	L. 20 XX	
39.	GAC	DOM NR 427 DREWN.	L. 20 XX	
40.	GAC	DOM NR 443 DREWN.	1921	

Aneks nr 12.3.

Gminna Ewidencja Zabytków			
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
		Datowanie	
GAĆ			
42.	GAĆ	DOM Z OBORAŃ NR 447, DREWŃ	2 POL. XIX
43.	GAĆ	DOM NR 461 DREWŃ.	1937
44.	GAĆ	DOM NR 465 DREWŃ.	OK. 1910
45.	GAĆ	DOM NR 471 DREWŃ.	OK.1920
46.	GAĆ	DOM NR 489 DREWŃ.	POCZ. XX
47.	GAĆ	DOM Z OBORAŃ, DREWŃ.	POCZ. XX
48.	GAĆ	MŁYN ELEKTRYCZNY, MUR	1939
49.	GAĆ	DOM NR 320 MUR.	OK.1910
MIKULICE			
1.	MIKULICE	PARK	XIX
2.	MIKULICE	DOM NR 4, DREWŃ.	L. 20 XX
3.	MIKULICE	DOM NR 10, DREWŃ.	1926
4.	MIKULICE	DOM NR 39, DREWŃ.	1910
5.	MIKULICE	DOM NR 51, DREWŃ.	1939

6.	MIKULICE	DOM Z OBORAŃ NR 56, MUR.- DREWN.	1922
7.	MIKULICE	DOM NR 60, DREWN.	L. 20 XX
8.	MIKULICE	DOM NR 62, DREWN.	POCZ. XX
9.	MIKULICE	DOM NR 72, DREWN.	L. 30 XX
10.	MIKULICE	DOM NR 100, DREWN.	1922
11.	MIKULICE	DOM NR 101, DREWN.	1923

Aneks nr 12.3.

Gminna Ewidencja Zabytków				
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Datawanie	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
MIKULICE				
12.	MIKULICE	DOM NR 102 DREWN.	1925	
13.	MIKULICE	DOM NR 103 DREWN.	POCZ. XX	
14.	MIKULICE	DOM NR 105 DREWN.	OK. 1926	
15.	MIKULICE	DOM NR 107 DREWN.	K. XIX	
16.	MIKULICE	DOM NR 108 DREWN.	POCZ. XX	
OSTRÓW				
1.	OSTRÓW	KAPLICA CMENTARNA, MUR	2 POL. XIX	
2.	OSTRÓW	KAPLICZKA OBOK DOMU NR 17, MUR	XIX/XX	
3.	OSTRÓW	SZKOŁA, NR 5 MUR.	POCZ. XX	
4.	OSTRÓW	DOM NR 13 DREWN.	L. 20 XX	
5.	OSTRÓW	DOM NR 14 DREWN.	L. 20 XX	
6.	OSTRÓW	DOM ZE STODOŁA NR 17 DREWN.	1914	
7.	OSTRÓW	DOM NR 22, DREWN.	1930	

8.	OSTRÓW	DOM NR 23, DREWN.	1910	
9.	OSTRÓW	DOM NR 26, DREWN.	L. 30 XX	
10.	OSTRÓW	DOM NR 29, DREWN.	1910	
11.	OSTRÓW	DOM NR 31 DREWN.	L. 20 XX	WŁAŚCICIEL NIE WYRAŻA ZGODY
12.	OSTRÓW	DOM NR 40 DREWN.	1910	
13.	OSTRÓW	DOM NR 47 DREWN.	L. 30 XX	

Aneks nr 12.3.

Gminna Ewidencja Zabytków				
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Datawanie	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
OSTRÓW				
14.	OSTRÓW	DOM NR 55, DREWŃ.	1925	
15.	OSTRÓW	DOM NR 72, DREWŃ.	OK. 1910	
16.	OSTRÓW	DOM Z OBORĄ NR 98, DREWŃ.	POCZ. XX	
17.	OSTRÓW	DOM NR 106, DREWŃ.	L. 20 XX	
18.	OSTRÓW	DOM NR 118, DREWŃ.	OK. 1910	
19.	OSTRÓW	DOM NR 142, DREWŃ.	1920	
20.	OSTRÓW	DOM NR 168, DREWŃ.	K. XIX	
21.	OSTRÓW	DOM NR 178, DREWŃ.	K. XIX	
22.	OSTRÓW	DOM NR 180, DREWŃ.	1931	
23.	OSTRÓW	DOM NR 182, DREWŃ.	1938	
WOLICA				
1.	WOLICA	DOM NR 1, DREWŃ.	1930	
2.	WOLICA	DOM NR 5, DREWŃ.	1932	
3.	WOLICA	DOM NR 12, DREWŃ.	L. 30 XX	

4.	WOLICA	DOM NR 19, DREWN.	POCZ. XX
5.	WOLICA	DOM NR 26, DREWN.	OK. 1910
6.	WOLICA	DOM NR 35, DREWN.	L. 30 XX
7.	WOLICA	DOM NR 39, DREWN.	1926

Aneks nr 12.3.

Gminna Ewidencja Zabytków			
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
WOLICA			
8.	WOLICA	DOM NR 69, DREWŃ.	1914
9.	WOLICA	DOM NR 70, DREWŃ.	1934
10.	WOLICA	DOM NR 72, DREWŃ.	OK. 1914
11.	WOLICA	DOM NR 77, DREWŃ.	OK. 1910
12.	WOLICA	DOM NR 78, DREWŃ.	1900
13.	WOLICA	DOM NR 88, DREWŃ.	1920
14.	WOLICA	DOM NR 90, DREWŃ.	1921
15.	WOLICA	DOM NR 92, DREWŃ.	1934
16.	WOLICA	DOM NR 99, DREWŃ.	1937
17.	WOLICA	DOM NR 101, DREWŃ.	1936
18.	WOLICA	DOM NR 104, DREWŃ.	OK. 1910
19.	WOLICA	DOM NR 108, DREWŃ.	OK. 1915

Aneks nr 12.4. Budynek niestniejące a ujęte w publikacji „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo przemyskie”

Budynek niestniejące a ujęte w publikacji „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo przemyskie”				
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Datowanie	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
BIAŁOBOKI				
1.	BIAŁOBOKI	DOM NR 5, DREWN.	1921	
2.	BIAŁOBOKI	DOM NR 40, DREWN.	POCZ.XX	
3.	BIAŁOBOKI	DOM NR 42, DREWN.	POCZ.XX	
4.	BIAŁOBOKI	DOM NR 56, DREWN.	1890	
DĘBÓW				
1.	DĘBÓW	DOM NR 15, DREWN.	OK. 1900	
2.	DĘBÓW	DOM NR 23, DREWN.	OK. 1900	
3.	DĘBÓW	DOM NR 35, DREWN.	K. XIX	
4.	DĘBÓW	DOM NR 37, DREWN.	POCZ. XX	
5.	DĘBÓW	DOM NR 163, DREWN.	1906	
6.	DĘBÓW	DOM NR 172, DREWN.	L. 20 XX	
7.	DĘBÓW	DOM NR 178, DREWN.	K. XIX	
8.	DĘBÓW	DOM, DREWN.	POCZ. XX	WL. BOLESŁAW OSMYK,

		BRAK W EWIDNCJI	
GAC			
1.	GAC	ZESPÓL UNIWERSYTETU LUDOWEGO OGRODZENIE Z BRAMĄ, MUR	1935-1936
2.	GAC	DOM ZE STODOŁĄ NR 52, DREWŃ.	K. XIX
3.	GAC	DOM ZE STODOŁĄ NR 54, DREWŃ.	K. XIX
4.	GAC	DOM NR 126, DREWŃ.	POCZ. XX
5.	GAC	DOM NR 134, MUR.	K. XIX
6.	GAC	DOM NR 180, DREWŃ.	4 ĆW. XIX

Aneks nr 12.4.

Budynki nieistniejące a ujęte w publikacji „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo przemyskie”

GAC				
L.p.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Datowanie	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
7.	GAC	DOM NR 181, DREWŃ.	POCZ. XX	
8.	GAC	DOM NR 202, DREWŃ.	POCZ. XX	
9.	GAC	DOM NR 215, DREWŃ.	L. 30 WW	
10.	GAC	DOM NR 228, DREWŃ.	POCZ. XX	
11.	GAC	DOM NR 252, DREWŃ.	OK. 1910	
12.	GAC	DOM NR 278, DREWŃ.	OK. 1915	
13.	GAC	DOM Z OBORĄ NR 282, DREWŃ.	K. XIX	

14.	GAC	DOM NR 310, DREWN.	OK. 1915
15.	GAC	DOM NR 312, DREWN.	L. 20 XX
16.	GAC	DOM NR 351, DREWN.	L. 20 XX
17.	GAC	DOM NR 361, DREWN.	OK. 1910
18.	GAC	DOM NR 393, DREWN.	POCZ XX
19.	GAC	DOM NR 403, DREWN.	POCZ XX
20.	GAC	DOM NR 409, DREWN.	POCZ XX
21.	GAC	DOM NR 415, DREWN.	2 POL XIX
22.	GAC	DOM NR 429, DREWN.	OK 1915
23.	GAC	DOM NR 431, DREWN.	L. 30 XX
24.	GAC	DOM NR 441, DREWN.	POCZ XX
25.	GAC	DOM NR 445, DREWN.	POCZ XX
26.	GAC	DOM NR 463, DREWN.	1934

Aneks nr 12.4.

Budynki nieistniejące a ujęte w publikacji „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo przemyskie”

L.p.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Datowanie	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
MIKULICE				
1.	MIKULICE	ZESPÓŁ DWORSKI TURNAUA: - DWÓR, MUR.	- 2 POL. XIX	
2.	MIKULICE	ZAGRODA NR 17:		

		-DOM, DREWŃ. -STAJNIA ZE STODOŁĄ, DREWŃ	-OK 1930 -POCZ.XX
3.	MIKULICE	ZAGRODA NR 74: -DOM, DREWŃ. -STAJNIA, DREWŃ.	-K.XIX -K.XIX
4.	MIKULICE	DOM NR 2, DREWŃ.	OK. 1930
5.	MIKULICE	DOM NR 7, DREWŃ.	POCZ.XX
6.	MIKULICE	DOM NR 11, DREWŃ.	1889
7.	MIKULICE	DOM NR 21, DREWŃ.	POCZ.XX
8.	MIKULICE	DOM NR 23, DREWŃ.	POCZ.XX
9.	MIKULICE	DOM NR 37, DREWŃ.	2 DEK. XX
10.	MIKULICE	DOM NR 38, DREWŃ.	K. XIX
11.	MIKULICE	DOM NR 42, DREWŃ.	1920
12.	MIKULICE	DOM NR 44, DREWŃ.	OK. 1915
13.	MIKULICE	DOM NR 53, DREWŃ.	POCZ. XX
14.	MIKULICE	DOM NR 73, DREWŃ.	K. XIX
15.	MIKULICE	DOM Z OBORĄ NR 104, DREWŃ.	OK. 1926
16.	MIKULICE	DOM NR 111, DREWŃ.	L. 20 XX
		OSTRÓW	
1.	OSTRÓW	KAPLICZKA, DREWŃ	K. XIX
2.	OSTRÓW	DOM NR 12, DEWN.	L. 30 XX

Aneks nr 12.4.

Budynki nieistniejące a ujęte w publikacji „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo przemyskie”				
Lp.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Datowanie	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
OSTRÓW				
3	OSTRÓW	DOM NR 16, DREWŃ	OK. 1915	
4	OSTRÓW	DOM NR 19, DREWŃ	L. 20 XX	
5	OSTRÓW	DOM NR 24, DREWŃ	K. XIX	
6	OSTRÓW	DOM NR 51, DREWŃ	OK. 1920	
7	OSTRÓW	DOM NR 52, DREWŃ	L. 20 XX	
8	OSTRÓW	DOM NR 54, DREWŃ	K. XIX	
9	OSTRÓW	DOM NR 63, DREWŃ	K. XIX	
10	OSTRÓW	DOM NR 70, DREWŃ	POCZ. XX	
11	OSTRÓW	DOM NR 78, DREWŃ	OK. 1915	
12	OSTRÓW	DOM Z OBORA NR 96, DREWŃ	K. XIX	
13	OSTRÓW	DOM Z OBORA NR 134 , DREWŃ	OK. 1925	
14	OSTRÓW	DOM NR 154 , DREWŃ	1920	
15	OSTRÓW	DOM NR 160 , DREWŃ	POCZ. XX	
16	OSTRÓW	DOM NR 162 , DREWŃ	POCZ. XX	
17.	OSTRÓW	DOM NR , DREWŃ	L. 20 XX	WŁ. MARIA FLIS

18.	OSTRÓW	DOM NR , DREW	OK. 1910	WŁ. STANISŁAW TROJNAR
WOLICA				
1.	WOLICA	DOM Z OBORA NR 17, DREW	POCZ. XX	
2.	WOLICA	DOM NR 30, DREW	OK. 1905	
3.	WOLICA	DOM NR 68, DREW	L. 20 XX	

Aneks nr 12.4.

Budynki nieistniejące a ujęte w publikacji „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo przemyskie”			
L-p.	Miejscowość	Obiekt/ Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
		Datowanie	
WOLICA			
4.	WOLICA	DOM NR 79 DREWN	1930
5.	WOLICA	DOM NR 82, DREWN	OK. 1915
6.	WOLICA	DOM NR 83, DREWN	L. 30 XX
7.	WOLICA	DOM NR 102, DREWN	POCZ. XX
8.	WOLICA	DOM NR 109, DREWN	OK. 1915
9.	WOLICA	DOM NR 111, DREWN	L. 20 XX

12.5. Rejestr stanowisk archeologicznych

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska wg AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
1.	Gać	103-79	1/65	cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich	
2.	Gać	103-79	2/66	cmentarzysko	prehistoria	
3.	Białoboki	103-80	1/1	cmentarzysko	gr. tarnobrzeska	
4	Białoboki	103-80	2/2	cmentarzysko	Młodsza EK	
				śląd osadnictwa	Młodsza EK	
				śląd osadnictwa	mł. EK lub wcz. EB	
				śląd osadnictwa	prehistoria	
				śląd osadnictwa	średniowiecze	
5.	Białoboki	103-80	3/3	osada	Kult. pucharów lejk.	
				cmentarzysko	Kult. ceram. Sznur.	
				śląd osadnictwa	Kult. trzciniecta	
				śląd osadnictwa	gr. tarnobrzeska	
				osada	Okr. Wpł. Rzym. prehistoria	
				osada	prehistoria	
				osada	Wcz. Średn., VIII – X w.	
6.	Białoboki	103-80	4/4	Śląd osadnictwa	średniowiecze	
				zamek	Nowoż., XVI-XVI w.	
7.	Białoboki	103-80	5/5	śląd osadnictwa	Młodsza EK	

8.	Białoboki	103-80	6/6	kurhan	Nowoż., XVII w.
9.	Białoboki	103-80	7/7	Ślad osadnictwa	Młodsza EK
				osada	gr. tamobrzeska
				osada	Okr. Wpl. Rzym.
				osada	prehistoria
				Ślad osadnictwa	średniowiecze

L.p.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska wg AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
10.	Białoboki	103-80	8/14	Ślad osadnictwa	prehistoria	
				Ślad osadnictwa	Średniowiecze ?	
11.	Białoboki	103-80	9/15	osada	gr. tarnobrzeska	
12.	Białoboki	103-80	10/16	Ślad osadnictwa	Młodsza EK ?	
				Ślad osadnictwa	mł. EK lub wcz. EB	
				Osada	gr. tarnobrzeska	
				Osada	okr. wpl. Rzym.	
				Osada ?	prehistoria	
				Osada	Średniowiecze lub nowoż	
13.	Białoboki	103-80	11/17	Ślad osadnictwa	Młodsza EK ?	
				Ślad osadnictwa	mł. EK lub wcz. EB	
				Ślad osadnictwa	Późny okr. Wpl rzym.	
				Ślad osadnictwa	prehistoria	
14.	Białoboki	103-80	12/18	osada	gr. tarnobrzeska	
				osada	Późn. Okr. Wpl.rzym.	
				osada	prehistoria	
15.	Białoboki	103-80	13/19	Ślad osadnictwa	gr. tarnobrzeska	
				Ślad osadnictwa	prehistoria	

					Ślad osadnictwa	Wcz. średniowiecze
16.	Białoboki	103-80	14/20		Ślad osadnictwa osada	średniowiecze prehistoria
17.	Białoboki	103-80	15/21		Ślad osadnictwa	Wcz. średniowiecze
18.	Białoboki	103-80	16/22		Ślad osadnictwa osada	prehistoria prehistoria
19	Białoboki	103-80	17/23		Ślad osadnictwa osada	średniowiecze Młodsza EK
20.	Białoboki	103-80	18/24		Ślad osadnictwa	Prehistoria lub wcz. Średn.
21.	Białoboki	103-80	19/25		Ślad osadnictwa	Wcz. Średn., mł. Faza ?
22.	Białoboki	103-80	20/26		Ślad osadnictwa	gr. tarnobrzeska
23.	Białoboki	103-80	21/27		Ślad osadnictwa	Młodsza EK?
24.	Białoboki	103-80	22/28		osada	Młodsza EK
					Ślad osadnictwa	prehistoria
					Ślad osadnictwa	średniowiecze
25.	Białoboki	103-80	23/29		Ślad osadnictwa	Prehistoria lub średniowiecze
26.	Białoboki	103-80	24/129		st. produkcyjne ?	Epoka żelaza
27.	Dębów	103-80	2/30		Ślad osadnictwa	Młodsza Ek
					Ślad osadnictwa	mł. EK lub wcz. EB
					Ślad osadnictwa	średniowiecze

28.	Dębów	103-80	3/31	Osada ?	prehistoria
29.	Dębów	103-80	4/32	Ślad osadnictwa	prehistoria
30.	Dębów	103-80	5/33	Ślad osadnictwa	średniowiecze
31.	Dębów	103-80	6/34	Ślad osadnictwa	średniowiecze
32.	Dębów	103-80	7/35	Ślad osadnictwa	średniowiecze
33.	Dębów	103-80	8/36	Ślad osadnictwa	prehistoria
34.	Dębów	103-80	9/37	Ślad osadnictwa	średniowiecze
				osada	średniowiecze
35.	Dębów	103-80	10/38	Ślad osadnictwa	prehistoria
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
36.	Dębów	103-80	11/39	Ślad osadnictwa	średniowiecze
37.	Dębów	103-80	12/40	Ślad osadnictwa	średniowiecze
38.	Dębów	103-80	13/41	osada	Okres wpływów rzymskich
39.	Dębów	103-80	14/42	Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich
				Ślad osadnictwa	prehistoria
				osada	Wczesne średniowiecze, mł. faza
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
40.	Dębów	103-80	15/43	Ślad osadnictwa	średniowiecze
41.	Dębów	103-80	16/44	Ślad osadnictwa	Późny okres wpływów rzymskich

				osada	prehistoria
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
42.	Dębów	103-80	17/45	Ślad osadnictwa	prehistoria
43.	Dębów	103-80	18/46	Ślad osadnictwa	średniowiecze
44.	Dębów	103-80	19/47	Ślad osadnictwa	średniowiecze
45.	Dębów	103-80	20/47	Ślad osadnictwa	średniowiecze
46.	Gać	103-80	3/7	Ślad osadnictwa	Młodsza EK ?
				osada	prehistoria
47.	Gać	103-80	4/8	Ślad osadnictwa	Młodsza EK ?
				Ślad osadnictwa	Młodsza EK lub wcz. EB
				Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich
				osada	prehistoria
				osada	średniowiecze
48.	Gać	103-80	5/9	Ślad osadnictwa	Kultura ceramiki sznurowej
49.	Gać	103-80	8/10	osada	prehistoria
50.	Gać	103-80	9/11	Ślad osadnictwa	Młodsza EK lub wcz. EB
51.	Gać	103-80	11/49	osada	średniowiecze
52.	Gać	103-80	14/50	Ślad osadnictwa	prehistoria
53.	Gać	103-80	15/51	Ślad osadnictwa	Młodsza EK ?
				Ślad osadnictwa	Kultura trzciniacka

					Ślad osadnictwa	Epoka brązu
					Ślad osadnictwa	średniowiecze
54.	Gać	103-80	16/52		Ślad osadnictwa	Młodsza EK lub wcz. Eb
					Ślad osadnictwa	kultura ceramiki sznurowej
55.	Gać	103-80	17/53		Ślad osadnictwa	Młodsza EK
					Ślad osadnictwa	prehistoria
56.	Gać	103-80	18/54		Ślad osadnictwa	prehistoria
57.	Gać	103-80	19/55		Ślad osadnictwa	prehistoria
58.	Gać	103-80	20/56		Ślad osadnictwa	Grupa tarnobrzeska
					Ślad osadnictwa	prehistoria
					osada	średniowiecze
					Ślad osadnictwa	Grupa tarnobrzeska
					Ślad osadnictwa	prehistoria
59.	Gać	103-80	21/57		Ślad osadnictwa	Grupa tarnobrzeska
					Ślad osadnictwa	prehistoria
					Ślad osadnictwa	średniowiecze
60.	Gać	103-80	22/28		Ślad osadnictwa	Grupa tarnobrzeska
					Ślad osadnictwa	prehistoria
61.	Gać	103-80	23/59		Ślad osadnictwa	prehistoria
62.	Gać	103-80	24/60		osada	Okres wpływów rzymskich

					osada	prehistoria	
63.	Gać	103-80	25/61		Ślad osadnictwa	Grupa tarnobrzeska	
					Ślad osadnictwa	prehistoria	
					Ślad osadnictwa	średniowiecze	
					Ślad osadnictwa	Średniowiecze lub nowożytność	
64.	Gać	103-80	26/62		Ślad osadnictwa	prehistoria	
65.	Gać	103-80	27/63		Ślad osadnictwa	prehistoria	
					osada	Średniowiecze lub nowożytność	
66.	Gać	103-80	28/64		Ślad osadnictwa	Młodsza EK	
					Ślad osadnictwa	prehistoria	
					Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
67.	Gać	103-80	29/65		Ślad osadnictwa	średniowiecze	
68.	Gać	103-80	30/66		Ślad osadnictwa	EK lub wcz. EB	
69.	Gać	103-80	31/67		Ślad osadnictwa	Kultura trzcieniecka	
					osada	Epoka brązu	
					Ślad osadnictwa	Średniowiecze lub nowożytność	
70.	Gać	103-80	32/68		Ślad osadnictwa	średniowiecze	
71.	Gać	103-80	33/69		Ślad osadnictwa	Młodsza EK lub wcz. EB	
72.	Gać	103-80	34/130		cmentarzysko	Młodsza EK lub wcz. EB	
73	Mikulice	103-80	1/72		Ślad osadnictwa	Średniowiecze lub nowożytność	

74.	Ostrów	103-80	1/90	Ślad osadnictwa	Grupa tarnobrzaska
				Ślad osadnictwa	Późny okres wpływów rzymskich
				osada	prehistoria
75.	Ostrów	103-80	2/31	osada	średniowiecze
76	Ostrów	103-80	3/92	Ślad osadnictwa	prehistoria
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
77.	Wolica	103-80	1/123	osada	Młodsza EB lub wczesna EŻ
				osada	Wczesne średn. (VIII-X w.)
78.	Wolica	103-80	2/124	Ślad osadnictwa	średniowiecze
79.	Wolica	103-80	3/125	Ślad osadnictwa	prehistoria
80.	Wolica	103-80	4/126	Ślad osadnictwa	Młodsza EK lub wcz. EB
81.	Wolica	103-80	5/127	Ślad osadnictwa	Prehistoria
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
82.	Wolica	103-80	6/128	Ślad osadnictwa	Prehistoria ?
83.	Dębów	103-81	1/96	Ślad osadnictwa	neolit
84.	Gać	104-79	39/88	Ślad osadnictwa	Młodsza EK
				osada	mł. lub późn. Okr. Wpl. Rzym.
				osada	prehistoria
				Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
85.	Gać	104-80	31/17	osada	II - III okres EB

86.	Gać	104-80	35/14	Ślad osadnictwa	Młodsza EK lub wcz. EB
87.	Gać	104-80	36/15	Ślad osadnictwa	Pradzieje ?
88.	Gać	104-80	37/16	Ślad osadnictwa	pradzieje
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
89.	Gać	104-80	38/19	osada	pradzieje
90.	Mikulice	104-80	2/128	Ślad osadnictwa	Wcz. Średniowiecze (VIII-X w.)
91.	Mikulice	104-80	3/131	osada	Wcz. Średniowiecze (VIII-X w.)
92.	Mikulice	104-80	4/132	Ślad osadnictwa	Wcz. Średniowiecze (VIII-X w.)
93.	Mikulice	104-80	6/138	Ślad osadnictwa	Młodsza EK ?
				osada	II lub III okres EB
				Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
94.	Mikulice	104-80	7/139	Osada (Wież)	średniowiecze
95.	Mikulice	104-80	9/141	Ślad osadnictwa	mł. okres wpływów rzymskich
96.	Mikulice	104-80	10/142	Ślad osadnictwa	pradzieje
97.	Mikulice	104-80	11/143	osada	mł. okres wpływów rzymskich
				Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
				Ślad osadnictwa	średniowiecze
98.	Mikulice	104-80	12/144	osada	Wcz. Średniowiecze (VIII-X w.)
				Ślad osadnictwa	Wcz. Średniowiecze (VIII-X w.)

99.	Ostrów	104-80	1/18	Ślad osadnictwa osada	średniowiecze mł. okres wpływów rzymskich
100.	Ostrów	104-80	4/7	Ślad osadnictwa	pradzieje
101.	Ostrów	104-80	5/20	Ślad osadnictwa osada	mł. EB lub wcz. EZ okres wpływów rzymskich
				osada	pradzieje
102.	Ostrów	104-80	6/21	Ślad osadnictwa	pradzieje
103.	Ostrów	104-80	7/28	Ślad osadnictwa	średniowiecze
104.	Ostrów	104-80	8/68	osada	pradzieje

12.6. Wykaz Cmentarzy

L.p.	Miejscowość	Wyznanie/charakter	Czas powstania	Uwagi
1.	Gać	Rzym.-kat /parafialny/	XIX w.	czynny
2.	Ostrów	Rzym.-kat /parafialny/	1912 r.	czynny
3.	Ostrów	Rzym.-kat /Zabytkowy/	XIX w.	Zamknięty wpisany do rejestru zabytków pod nr A-520